

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיררה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיררה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 ויקרא א,א

ויקרא א,ב:

[ב] דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן יִקְרִיבוּ אֶת-קָרְבָנֵיהֶם:

טעם רביע וקבוצת הטעמים מרכא תביר טפחא אתנח (ויקרא א,ב) בפסוק (ויקרא א,ב)

דורש [ויקרא רבה (וילנא) פרשה ב ט] אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם (ויקרא א,ב) למה לא נאמר איש כמ"ש להלן דבר אל כל עדת בני ישראל איש כי יקריב אף כאן יאמר הכתוב ויקחו לכם איש בקר או צאן למה נאמר אֲדָם להביא את הגר, מכס פרט לגוי שהוא מביא עולה אמר רשב"ג, שבעה דברים התקינו בית דין הגדול וזה אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא ... מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וגו', אם נאמר מן הבהמה למה נאמר מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן מכאן אמרו מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה חוץ מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער, כי כל אחד מטעמי הרביע במלים אֲדָם ו- מִן-הַבְּהֵמָה קשור למספר ארבע.

משוער כי טעם מלת אֲדָם - רביע, מלמד שהתורה דברה על ארבעה בני אדם בנוסף על היהודי הרגיל, בנושא הקרבת קרבן עולה. משוער כי תבנית הטעמים של הכתוב כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן - מרכא תביר טפחא פועלת בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הקרבת קרבן עולה שחלוקים בהלכותיהם בקשר ממי מקבלים וממי אין מקבלים הקרבת קרבן עולה. והארבעה הם:

- (א) הגר המביא כמו יהודי כל קרבן ונסכים שלו
  - (ב) גוי שהוא מביא עולה בלבד, ומבין שבעה דברים ש התקינו בית דין הגדול ... אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא
  - (ג) מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה
  - (ד) ולא מקבלים מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.
- סעיפים (ג) ו(ד) עוסקים ברשעי ישראל. משוער כי טעם מלת לַיהוָה - אתנח מגביל לקבל קרבן עולה מן רשעי ישראל לתיאבון ובכך מלמד שאין מקבלים קרבן עולה מרשעי ישראל להכעיס הנמנים בסעיף (ד).
- ע"פ [כלי יקר] אפשר לתת הסבר נוסף לגלמוד מטעם אתנח של לַיהוָה - בתפקיד מגביל, שהמקריב יהיה כאדם הראשון שהתעורר מעצמו להקריב קרבן לה' ולא מפני התעורר להקריב מקנאתו באדם אחר שראוהו מקריב ו/או מתהדר במעשה ההקרבה בפני הבריות. ומדגים דבריו בהתעוררות הבל להקריב מפני שקנא בקין שהתעורר מעצמו להקריב. אלא שקין הקריב זרע פשתן שהוא דבר מועט ערך, ואילו הבל הקריב מהמובחר מבכורות צאנו אבל מתוך קנאה בקין.

כדי להסביר את השערותנו על טעם הרביע במלים מִן-הַבְּהֵמָה המחבורות במקף, נביא את הנאמר ב(תוספות נזיר לה, א) ותיריך מהר"ף דאהני כללא לרבווי שור [הבר] דבהמה הוא אף על גב דרגיל בין החיות והוי כעין חיה אפ"ה [הע' היינו אפילו הכי] כשר לקרבן. השערותנו היא כי טעם מִן-הַבְּהֵמָה - רביע, מלמד שיש ארבע בהמות הכשרות לקרבן, לאיסור חלבן ושאין מכסים דמן אחרי שחיטה. הפסוק מונה שלוש בהמות: בקר, וצאן שבו שני מינים: - כבשים, עזים. טעם רביע מרמז לעוד בהמה - שור הבר. הנושא נתון במחלוקת אבל דעת הר"ף נתמכת בהשערותנו כי טעם הרביע כאן בתפקיד ארבע כאן מלמד על קיום בהמה רביעית.

[ג] אִם-עֹלָה קָרְבָנוּ מִן-הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֵל-פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ לִפְנֵי ה';
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו:

[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - (סלוק) מונח זקף-קטן, תבנית טעמים בעלת תפקידים אחדים שמתגלים כאן. (א) לימוד אלפניו ולאחריו (ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים (ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים

(א) לימוד אלפניו ולאחריו

רש"י [ג] לִפְנֵי ה' [ד] וְסִמְךָ - אין סמיכה בבמה (ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ג פרק ד,א)

שפת"ח - ט דמקרא נדרש לפניו ולאחריו לפני ה' דהיינו באוהל מועד ששם ארון והשכינה שרויה בו:

תורת כהנים פרק ד (א) [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ ואין סמיכה בבמה. [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה. וגו' הא לפי שיש בצפון מה שאין בסמיכה ובסמיכה מה שאין בצפון צריך לומר [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ ואין סמיכה בבמה [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה [ג] ... לִפְנֵי ה': [ד] וְסִמְךָ אע"פ שסמך מבחוץ יחזור ויסמוך מבפנים:

טט - וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה - מונח זקף-קטן בראש פסוק והוא תיאור, אף שלכאורה נראה כי הוא ההלכה, כי תורת כהנים מברר בהמשך ההלכה היכן הסמיכה הכשירה, משמע שסמך ידו אינה ההלכה המלאה אלא סיוע להלכה כעין תיאור. לכן תבנית הטעמים מרמזת ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששנויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לימוד אלפניו חובת הסמיכה רק כאשר ההקרבה היא **[ג] לפני ה'** – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה **לפני ה'** בבמה קטנה בזמן היתר הבמות והקרבה מחוץ למקדש אינה נקראת **לפני ה'** ולא חלים עליה פרטי הלכות הקרבת הקרבנות במלואם, ביניהם לא חלה חובת סמיכה. וכן בפסוק **[יא] ... צפננה לפני ה' ואין צפונה בבמה, לפני ה' – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה לפני ה' וצריכה צפונה ולא בבמה.**

(ב) **דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים**
רמב"ן ויקרא אד, ... ובשעירי המשתלח מפורש **וְסִמְךָ אֶחָדָן אֶת-שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר** (**וי' אח"מ טו, כא**). ולא ידעתי אם כן, למה כתב בכל שאר סמיכות "את ידו"? ואולי להוציא ממנו מה שדרשו (**מנחות צג, ב**): ידו ולא יד שלוחו; כי שמה היה במשמע 'ידיו' - להביא את שתייהן, ולא נמעט בו השליח, אבל עכשיו שהסמיכה בשתי ידיים, לא כתב לשון יחיד **אלא למעט השליח**; אע"פ ששלוחו כמותו בשאר המקומות, לא נדון כן לסמיכה.

(ג) **שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים**
(ב) [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו ידו לא יד עבדו ידו לא יד שלוחו.
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז על שני לימודים, מונח עשוי להוסיף לימוד שלישי. כאן דורש תו"כ לדחות שלושה סוגי שלוחים **(ב) וְסִמְךָ יָדוֹ** לא יד בנו **יָדוֹ** לא יד עבדו **יָדוֹ** לא יד שלוחו.

המשך של לימוד (א) אלפניו ולאחריו וכאן לומד על הבא אחריו
(ב) ... יָדוֹ עַל רֹאשׁ ולא על גב ידו. **עַל רֹאשׁ** לא על הצוואר. **עַל רֹאשׁ** לא על הגבים. אוציא את כלם ולא אוציא את החזה ודין הוא מה אם הראש שאינו טעון תנופה טעון סמיכה. החזה שטעון תנופה אינו דין שיטעון סמיכה. ת"ל **עַל רֹאשׁ** ולא על החזה: נדרשת דחיית סמיכה בגוף פרט לראש. הדרשה מחברת בין טעם טפחא – מפסיק וטעם מונח – מחבר לטעם אתנה!!!
(ד) [ד] ... עַל רֹאשׁ הַעֲלָה - להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת הצאן. **הַעֲלָה** - פרט לעולת העוף.
[ד] ... עַל רֹאשׁ הַעֲלָה – טפחא מונח אתנה. אתנה מגביל הסמיכה לבהמות וממעט עופות. מונח מרבה כל מקום בראש, טפחא פותחת טפח להתאפיין מהמונח אתנה וללא מרכא (א) האפיון מרבה לדחות חלקי גוף שאינם ראש, וגם מתפשט אל פסוק (א, א) לחייב סמיכה בעולת חובה (כגון עולת ראייה ברגל, עולת נזיר, עולת מצורע) ועולת צאן כי בפסוק (א, א) כתוב **[ג] אִם-עֲלָה קָרְבָּנוֹ מִן-הַבְּקָר זָכָר תָּמִים**, בפשט המשמע שמדובר בנדבות ונדירים ומן הבקר בלבד, ולא בחובות ולא בצאן.

וְנִרְצָה לוֹ - על מה הוא מרצה לו? אם תאמר: על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי ענשן אמור; הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה' (ראה **שם ח**).
וְנִרְצָה לוֹ – מרכא טפחא יתור לרבות לשני רצויים, כפרש"י הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה'.
לְכַפֵּר עֲלָיו: – מרכא סלוק, הסלוק מגביל לכפרה לבעלים לכן צריך הקרבה לשם בעלים.

ויקרא ג, ב:
וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד אֶת-הַדָּמָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
בבלי יומא סב ב אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר (**ויקרא ג, ב**) **וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול.

לב"ג ... וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה נקראת **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר: מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**, ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר, שממנה יבואו אל **אֹהֶל מוֹעֵד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד

וְשִׁחְטוֹ – זקא-גדול – שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשוחט שחיטה כשרה בזר כמו בכהן; שני ענינים עוסקים במקום ומן שחיטת שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחיטה כשרה בכל העזרה שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות – פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

ויקרא ד, ב: **דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי-תִחַטָּא בְּשִׁנְהָ מִכֹּל מִצְוַת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂנָה וְעִשְׂתֶּה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה:**

בבלי שבת קגא, משנה. הכותב שתי אותיות, בין בימינו בין בשמאלו, בין משם אחד בין משתי שמות, בין משתי סמניות, בכל לשון - חייב. אמר רבי יוסי: לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן, לידע איוו בן זוגו. אמר רבי יהודה: מצינו שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל.

רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"ט הכותב שתי אותיות, בין אם כותב שתי אותיות שונות או אם כותב אותה אות פעמיים, יש בהן כוונה מיוחדת (מ"מ) בכל כתב ובכל לשון ואפילו משני סוגי דיו או צבע – חייב כדברי המשנה.
שם ה"י הכותב שתי אותיות, ואפילו היו שוות זו לזו – חייב. אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה (מ"מ)

שם ה"ז רושם – העושה צורות כלשהן או שני סימנים, אפילו אינם אותיות (ומצטרפין זה עם זה) – חייב, וכדברי ר' יוסי.
סיכום וְעִשְׂתֶּה - זקא-גדול עניין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד (א) כתיבת שתי אותיות או רישום שני סימנים גם שווים על עצם אחד, או רישום סימן אחד על שני עצמים. **אחת באופן אחר** ככתב **רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"י** אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מונח (ל) כי במצוותות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

(א,א) וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵתֵל מוֹעֵד לְאָמֶר:

(דב' וא' 7,1) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ הוּא אֶחָד:

[א] וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה – טפחא מונח, כעין תבנית **(דב' וא' 7,1) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל**, שזוהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושו הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסהאן ליקוטי שיחות כרך יז, פר' ויקרא)

[דבר מלכות התשע"ו, ע"פ התוועדות התשמ"ב כרך ב, ע' 1107 אדמו"ר ממ"ש] בשמה של הפרשה **וַיִּקְרָא** טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה "קוראים" לכל יהודי מן השמים, ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל בעבודתך! שני פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה זו קריאת אתגר - .... עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה – זו קריאת עידוד – אל לך להתיאש ... תמיד בכחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפלה לאורה.

נשלב בקטע הסבר ע"פ טעמי המקרא ומלות "שמע ישראל": בשמה של הפרשה **וַיִּקְרָא** טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה "קוראים" לכל יהודי מן השמים, ודורשים ממנו: (טט: **(דב' וא' 7,1) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל** את **וַיִּקְרָא** ו-**וַיִּקְרָא**!) **אֶל-מֹשֶׁה** – מקר כרב-שלב) לך מחיל אל חיל בעבודתך!

שני פנים לקריאה זו (המרומו בוקף-קטן של **אֱלֹהֵינוּ** בתפקיד שנים): לבעל מדרגה גבוהה (ו-**אֶל-מֹשֶׁה** הוא דוגמא לכך) זו קריאת אתגר - .... עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה – **וַיִּקְרָא** (טעם טפחא בתפקיד שני ורבוי) זו קריאת עידוד – אל לך להתיאש ... תמיד בכחך (מטעם טפחא לעשות שנוי ורבוי) **(אֶל-מֹשֶׁה –** מקר כרב-מצב (א) מצב ירוד כגון בסירוב פרעה, במעשה העגל (ב) מצב עליה, וכן מקר כרב-שלב) להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפלה לאורה.

וַיִּקְרָא – טפחא – רבוי פעמים כפי **רש"י** ע"פ **ת"כ** (א) **וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה** - לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, וגו' ודומים לו רבוי מאמרות, לשונות **בראשית א,א בראשית שמ' יתרו אנכי** בטעם תחתון, **(דב' וא' 7,1) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל**

אֶל-מֹשֶׁה – אתנה, מגביל כפי **רש"י** ע"פ **ת"כ** **וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה** - הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין וגו' **לְאָמֶר –** נוטריקון לאו אמור, במצוות העשה הבאה, לא לקבל קרבן מן המומר לע"ז ולמחלל שבת בפרהסיא כנדרש ב-**ויקרא רבה** (וילנא) **פרשה ב ט ... וב-בבלי עירובין ט,ב**,

ויקרא ויקרא או, ז: ז: [ו] וְהַפְּשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ:

[ז] וַנִּתְּנוּ בְּנֵי אֶתְרָן אֶתְרָן אֶשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים-עַל-הָאֵשׁ:

[תורה תמימה] וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ - [כיצד מנתחה - אברים אברים, אבל לא האברים לנתחים], דאמר קרא **וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ**, אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(ט) **[חולין יא,א]:**

וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ - אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(ט), וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא^(ט) **[שם שם]:** **[תורה תמימה] הערה (ט)** נראה דמדייק מדלא כתיב לנתחים, והוי משמע שיעשה אותה נתחים מ"מ, ומדכתיב לנתחיה דמשמע דהחלקים האלה הנקראים נתחים גם קודם פעולת הנתחיה והיינו החלקים המגבילים הטבעיים, ולא נתחיה לנתחים, ומפרש **לְנִתְחֶיהָ** כמו לגבולותיה, למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(ט) ע' בררשה הקודמת: (טד) ואע"פ דבגמרא רצו לדחות ראייה זו, ממאי דלמא דפלי ליה [קורעהו וחזוהו] ובודק ליה, ואי משום ולא נתחיה לנתחים הני מילי היכי דחתוך לגמרי אבל היכי דלייף לית לן בה, מ"מ אחרי דע"פ האמת קיי"ל דאזלינן בתר רובא, לא הוי פירכא זו אלא דהוי בעלמא ע"ד שקלא וטריא, כיון דהדין דין אמת שא"צ לבדוק, ולכן קבענו דרשה זו. ובעיקר ענין הדולכין אחר הרוב בארנו בפ' משפטים בפ' אחרי רבים להטות:

[בבלי ביצה כה,א] - וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ - אמר רמי בר אבא: הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה. **וַנִּתַּח אֹתָהּ -** מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה. כפי **[חתם סופר בבלי ביצה כה,א]** ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשיט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איברי טריפה לגבי מזבח ...:

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק בטרפות. אבל כפי **[חתם סופר]** מפני שיהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות. **לְנִתְחֶיהָ –** סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

[ו] ... וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ: [ז] וַנִּתְּנוּ - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד אלפניה לסיפא פסוק (א,ו)

(א) בתפקיד מחיצה שפירוש מלת **לְנִתְחֶיהָ** כמו לגבולותיה, למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(ב) בתפקיד שיעור רוב, שיש חשש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא ולא חוששין לניקוב קרום המוח כאשר חותכין איברים בגבולותיהם הטבעיים כי אז לא נוגעים בקרום המוח.

[ז] וַנִּתְּנוּ - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד לאחריה בפסוק (א,ז)

(א) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין הקשור לעניני שמים – כפי **רש"י** - **וַנִּתְּנוּ ... אֵשׁ -** אע"פ שהאש יורדת מן השמים (ט), **ב' מרמז** על ענין מחיצה כי את האש שירדה מן השמים פעם אחת בחנוכת מזבח המשכן מסתירים באש מן האדם כל יום כמשמעת מפ' **רש"י** מצוה להביא מן ההדיוט, ומביאור (ט) **שפת"ח** - אין פירושו שירדת בכל יום, אלא שירדה בימי משה לא נסתלקה עוד עד בנין שלמה, וכירדה אז לא נסתלקה עד ימי מנשה.. היינו אש האדם היא כעין מחיצה המסתירה את הנס של האש השמימית.

(ב) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה – בחירת הכהן ע"פ פייס וכתוצאה בחירת הכהנים העומדים ממנו והלאה לכיוון מסוים לעבודות אחרות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"י כי במצוותך האמיתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

ויקרא א,א: ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

ויקרא אל-משה - טפחא מונח, כעין תבנית שמע ישראל, שזהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושו הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ליקוטי שיחות כרך יז, פ' ויקרא)

ויקרא א,ה:

ושחט את-בן הבקר לפני ה'

והקריבו בני אהרן את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אֶשֶׁר-פָּתַח אֵהָל מוֹעֵד:

רש"י [ה] וְשָׁחַט... וְהִקְרִיבוּ... הַכֹּהֲנִים - מקבלה ואילך מצות כהונה; למד על השחיטה שכשרה בזר (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב**).

לפני ה' - בעזרה. **והקריבו** - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה; למדנו שתייהן.

בני אהרן יכול חללים? תלמוד לומר: **הכהנים** (ראה **שם,ו**).

את-הדם וזרקו את-הדם - מה תלמוד לומר דם דם שני פעמים? להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו. יכול אף בפסולים, או בחטאות הפנימיות, או בחטאות החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה? תלמוד לומר במקום אחר: "דמו" (**להלן,יא; ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ז-ח**).

וזרקו - עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא, כנגד הזויות; לכך נאמר **סביב** - שיהא הדם נתון בארבע

רוחות המזבח. או יכול יקיפנו בחוט? תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**; הא כיצד? נותן שתי מתנות שהן ארבע (ראה **ת"כ שם,ט**).

רבי יוסף בכור שור בני אהרן - שלא יהו זקנים מרותתין; כמו שאמרנו רבותינו (חולין כד,ב): כהן, מאמתי פסול לעבודה? משירתת **הכהנים** - הראויים לכהונה, שאינם לא חללים ולא בעלי מומין (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ו**), ולא טמאין, ולא אוננים (ראה יל"ש תורה תק"ז), ולא שתויים, ולא יושבים ועומדים ככהונם שלבושים בגדי כהונה, והמחוסר בגדים; וכל אילו מחללין עבודה. **אֶשֶׁר-פָּתַח אֵהָל מוֹעֵד** - ולא על המזבח הזהב שבהיכל (ראה רשב"ם). ורבותינו אמרו (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,יד**): כשהיכל עומד, ולא כשהוא מפורק. **וזרקו ... סביב** - דרשו רבותינו (ת"כ שם,ט): שתי מתנות שהן ארבע.

ראב"ע (ה) **לפני ה'** - כמו עולת הצאן "על ירך המזבח צפונה" (להלן,יא) כנגד השולחן (ראה שם' מ,כב,כט). וטעם **ושחט** - הכהן שישחטנו - אחד, ויקריבו רבים **הדם**; וכן כתוב וימציאו בני אהרן (ויקרא ט,ב).

ושחט את-בן הבקר לפני ה' - תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר ממעט, אמנם שחיטה כשירה בזר, אבל כאן ראב"ע מפרש כי כהן שוחט, משמע שמיעט ההיתר של שחיטה בזר. זה נתמך ע"פ **מדרש רבה ויקרא אח"מ פר' כב ס' ה**. (**פירוש עץ יוסף, מהדורת וגשל התשס"א**). על **ויקרא אח"מ יז,ג-ד** א"כ שוב היתה שחיטה עבודה וצריכה כהן. ומפרש (**ויקרא אח"מ ז,ה**) **והביאום כו' אל-הכהן וזבחו וכו' שהכהן שוחט**. כך פירש הנאון מהר"ף הכהן

ושחט את-בן הבקר לפני ה' - תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר מרמז כי כל העזרה כשרה לשחיטת עולה ולא ממש לפני ה' היינו מול פתח ההיכל, סמוך למזבח

והקריבו - תלישא-גדולה - (א) בעל בחינה נעלה, הם הכהנים הראויים לכהונה (שאינם פסולים מכל מיני סיבות כפי' **רבי יוסף בכור שור**) וכפי' **רש"י** מקבלה ואילך מצות כהונה עבודה ראשונה בקרבן שהיא חובת הכהנים

בני אהרן הכהנים - קדמא מהפך פשטא **את-הדם** - זקא-קטן, בתפקיד שתי עבודות בדם כנאמר ב- **ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב** וכפי' **רש"י עה"ת והקריבו** - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון **הולכה**; למדנו שתייהן.

ודומה לו (**ויקרא שמיני ט,ט**) **ויקריבו בני אהרן את-הדם אליו**

את-הדם על-המזבח סביב

וזרקו - קדמא כעין כלל הצריך לפרט **את-הדם על-המזבח סביב**, והפרט **סביב** צריך לכלל, באופן זה יתקים **וזרקו ... סביב** - כנדרש ב- (**ת"כ שם,ט**): **שתי מתנות שהן ארבע**.

הפרט **את-הדם על-המזבח סביב** - מהפך פשטא זקא-קטן, מוציא מפשוטו של מקרא, כפי' **רש"י** ע"פ ת"כ תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**, הא כיצד? נותן **שתי מתנות שהן ארבע** (ראה **ת"כ שם,ט**).

וזרקו - קדמא כעין תנאי מוקדם שמתנת הדם תהיה בזריקה, אבל מתנה זאת צריכה לקיים את התנאי **סביב**, אפשר תאמר שילך סביב המזבח ויזרוק הדם שוב ושוב? (א) אמנם ראב"ע פירש כי כהנים רבים יקריבו הדם, אבל אפשר כי רק כהן אחד זורק לכן מלת **וזרקו** בלשון רבים מלמדת על מספר הזריקות ולא על מספר הכהנים לזריקה, ומיעוט רבים שתיים, לכן מדובר בשתי זריקות בלבד. לכן כדי לקיים את התנאי **סביב** - זקא-קטן, בתפקיד שתיים, הכהן זורק שתי זריקות, בשתי זוויות נגדיות באופן שהדם מתפצל לשני קירות הזוית, בכך מקיים ה-**סביב** וזהו שתי מתנות שהן ארבע.

בבלי זבחים כו,א ... ת"ר: קדשי קדשים - שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון; עמד בדרום והושיט ידו לצפון ושחט - שחיטתו כשרה, קיבל קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו נכנס כולו; פרכסה ויצתה לדרום וחזרה - כשרה. קדשים קלים - שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים; עמד בחוץ והכניס ידו לפנים ושחט - שחיטתו כשרה, קיבל - קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו לא נכנס; פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה - פסולה. שמע מינה: בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים - פסולים!

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת המדוני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

רש"י מסכת זבחים כו,א

וקיבול דמן בכלי שרת בצפון - לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט) דסמך קבלה לשחיטה.

עמד - בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה.

הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו כשרה - לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל קבלתו פסולה.

הכניס ראשו ורובו - בצפון וקיבל כאילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה רובו ככולו.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לדרום וחזרה כשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחוף וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה.

שחיטתן בפנים - דכתיב (ויקרא ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה.

וקיבול דמן בכלי שרת בפנים - קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא.

עמד בחוף והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו כשרה - לקמן בפרק כל הפסולין (דף לב:) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה'.

קבל קבלתו פסולה - כדפרישית.

הכניס ראשו ורובו כאילו לא נכנס - כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגליי בהדא גליי בכולהו והכי אמר בשמעתין.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לחוף וחזרה פסולה דאיפסלא ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בכיצד צולין (דף פב) מהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב).

והקריבו - תלישא-גדולה, (ב) בתפקיד מחיצה, גבול, ע"פ **בבלי זבחים כו,א** (לכל שלוש הדעות בהגדרת צפון העזרה), לקבלת דם כשרה של קרבן קדשי קדשים, הכהן חייב להיות ראשו ורובו בתחום צפון של עזרת כהנים, לקבלת דם כשרה של קרבן קדשים קלים הכהן חייב להיות כולו בתחום צפון (תחום צפון היינו מגבול = מחיצה דמיונית בין חלק דרומי וחלק צפוני של העזרה)

ראה **בבלי יומא נט,א** ללימוד הקשר בין **ויקרא א,ה** ובין **ויקרא אח"מ טז,יח**

ויקרא א,ה: וְשַחַט אֶת-בְּנֵי הַבָּקָר לִפְנֵי ה'

והקריבו בְּנֵי אֶהָרִן הַפְּתֻנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא אח"מ טז,יח: וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַכֹּפֵר עָלָיו

וְלָקַח מִדָּם הַפֶּהּ וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וַיִּתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב:

טט - סוגיה האם מקיף מזבח פנימי ביד או ברגל. **בבלי יומא נט,א** אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא (שלכולי עלמא לא לומדים יד מרגל

מצב שתיים) (לעיל) מר (ר"ע) סבר הקפה ביד ומר (ריה"ג) סבר הקפה ברגל

ובהא קא מיפלגי, מר (ריה"ג) סבר **סְבִיב** דמזבח פנימי כ-**סְבִיב** דמזבח החיצון (ע"פ **ויקרא א,ה** וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב -

למד ממזבח חיצון שהקפתו ברגל למזבח פנימי להקיפו ברגל)

ומר (ר"ע) סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי.

• טט - (**ויקרא אח"מ טז,יח**) ... **וְלָקַח מִדָּם הַפֶּהּ** - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, רבי עקיבא ורבי יוסי

הגלילי אומרים שהכתוב **בא להקל** על הכ"ג והם חולקים **מה יותר קל** ... **וַיִּתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב** - תביר מרכא טפחא סלוק.

סלוק מרבה תכונה ל- **סְבִיב** אפשר שכאן **הסלוק** מפנה להקשה מ- (**ויקרא א,ה**) **סְבִיב** - זקא-קטן, רבי יוסי הגלילי כמו תנא קמא לומד מ-

ויקרא א,ה וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. התבנית מהפך פשטא זקא-קטן מורה על לימוד אחד

כפשטו למזבח החיצון, לימוד אחד שלא כפשטו, אפשר שזה שייך למזבח חיצון, אפשר שזה מופנה להקיש ממנו ל- **ויקרא אח"מ טז,יח**

סְבִיב - סלוק, של מזבח הפנימי. בכל אופן, רבי יוסי הגלילי למד קשר הקשה דוקא בין שני פסוקים אלו (מתוך 13 פסוקים (2) בשמות,

11 בויקרא) העוסקים בזריקת הדם על המזבח החיצון סביב. 11 סביב - סלוק, אחד בפשטא, אחד בזקא-קטן שהוא **ויקרא א,ה**).

• נחפש האם קיימים קשרים נוספים בין פסוקים אלה. (**ויקרא א,ה**) כתוב כך ... **וְהִקְרִיבו בְּנֵי אֶהָרִן הַפְּתֻנִים אֶת-הַדָּם** - תלישא-גדולה

קדמא מהפך פשטא זקא-קטן **וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב** - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. (א) פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים

(סלוק אתנח או אתנח סלוק) מורה על ענין שחזור וקורה וגם כעין בנין אב או היקש, (ב) **וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב** - קדמא

מהפך פשטא זקא-קטן תבנית המורה על ענין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו. כאן המלמד הוא הולכת הדם למזבח החיצון שהיא ברגל,

ולכן זריקת הדם במזבח החיצון היא ע"י הליכה ברגל סביבו, ולכן אפשר שהקשה של **סְבִיב** החיצון אל **סְבִיב** הפנימי תאמר שכשם

שבחיצון הולך ברגל סביב כך גם בפנימי הולך ברגל סביב לחטוי הקרנות.

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקרא רמז תמב

אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [א, ה] ולא בזמן פרוקו ולא בזמן שגללה הרוח את היריעה. רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר **אֲשֶׁר-**

פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לפי שנאמר ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח, יכול בין אהל מועד ובין המזבח היה הכיור ת"ל המזבח,

המזבח פתח אהל מועד ואין הכיור פתח אהל מועד, והיכן היה הכיור נתון בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי דרום.

רשב"ם פ"י - **אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - ולא מזבח הזהב שבתוך אהל מועד. **ראב"ע** וטעם **אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - להוציא מזבח

הקטרת:

אֲשֶׁר-פֶּתַח - טפחא, רבוי תנאים לקיים הקרבה כשרה: אהל מועד עומד, היריעות לא מגוללות ע"י הרוח, הכיור משוך דרומה מהפתח

שרואה רק את המזבח החיצון...

אֹהֶל מוֹעֵד - מרכא סלוק, סלוק בתפקיד הגבלה, ללמד כי מתן דם העולה הוא בקרנות המזבח החיצון בלבד ולא במזבח הפנימי.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשט - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

1.4 ויקרא א,א

ויקרא א,ו: וְהַפְּשִׁיט אֶת-הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתֻחִיהָ:

ראה **שמות תצוה כט,ז**: לענין נתוח לנתחים. זה פסוק יחיד בתנ"ך העוסק בהפשטת קרבן. מכאן יש ללמוד לכל הקרבנות.

רשב"ם (1) וְהַפְּשִׁיט וגו' - מה תלמוד לומר הָעֹלָה? לרבות את כל העולות להפשט ונתוח (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד פרק ה,ד).

ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד

פרק ה (א) וְהַפְּשִׁיט ... וְנָתַח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר הָעֹלָה (טט - החפץ חיים (ה"ח) מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנח מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

אפשר כי טעם אתנח של מלת הָעֹלָה מגביל את המעבר לפעולת וְנָתַח לסיום ההפשטה ובדיקת הבהמה מטריפות.

(ב) יכול אין טעון הפשטה אלא עולת נדבה עולת חובה מנין ודין הוא (בקל וחומר) נאמר (כאן) הבא עולה נדבה והבא עולה חובה כגון עולת תמיד, במ' פינחס כח) מה עולת נדבה טעונה הפשטה אף עולת חובה טעון הפשטה. (ג) אין לי אלא עולת בקר (להפשטה, כאן) עולת

הצאן מנין ודין הוא נאמר הבא עולה (א,א) מן-הַבְּקָר ונאמר הבא עולה (א,א) מן-הַצֹּאן מה עולת בקר טעונה הפשטה אף עולת הצאן טעון הפשטה. (ד) אין לי אלא של אנשים של נשים מנין (הח"ח: שנאמר שכמו שמיעטן מסמיכה כך מיעט את עולתן מהפשטה) אין לי

אלא של ישראל של גוים ושל עבדים מנין (הח"ח: הגר"א כתב שמלת גרים מיותר, ופשוט דטעמו מהיכן היה הו"א למעטו כיוון דאתרבי ג"כ לסמיכה כדלעיל בפרשתא ב) עד שתהא מרבה להביא את של גוים מנין תלמוד לומר הָעֹלָה (הח"ח: ומה דדרש מן הָעֹלָה דמפשיטה כולה ואח"כ מנתחה,

היא דרשה מה"א והכא מתיבת עולה גופא דיתירא) כל שהיא עולה טעונה הפשטה, מה ראית להביאן להפשט וניתוח (עולות נשים, עבדים, גוים) ולהוציאם מן הסמיכה (נשים, עבדים)? ובדואי הגוים כי אינם נכנסים בעורה), אחר שריבה הכתוב (להפשט וניתוח) מיעט (לסמיכה)? (ועתה משיב) מפני מה אני מביאם (את העולות של הפטורים מסמיכה) להפשט וניתוח (התשובה המלאה) שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם

(לעשותם, ה"ח"ח ואין צריך בעלים (יעשו זאת) אם כן מסתברא דלא איכפת לן לענין הפשטה בעלים מאן נינהו ואפילו עכו"ם ונשים נמי) ומוציא אני הסמיכה שאין הסמיכה אלא בבעלים (הח"ח: ומשו"ה מסתבר דכי מיעט רחמנא בני ישראל אתי למעוטי בעלים של עכו"ם ונשים). (ה) רבי חייא

אומר צא וראה את מה מיעט הכתוב למעלן את הקריבים (הח"ח: את הבהמה) או את המקריבים (הח"ח: את בני אדם) הוי אומר המקריבים (הח"ח: כדכתיב (א,א) אֲנֹכִים קְרִיבִים מִבְּנֵי אֲדָמָה ודרשינן להוציא את המומר) אף אני אמעטם (הח"ח: לנשים וגוים) מן הסמיכה, מפני שאני

ממעט את המקריבים לא אמעטם מהפשט וניתוח מפני שאני ממעט את מעשה עולה עצמה (הח"ח: ועדיין לא מעטנו שום מעשה אחרת מה שהוא בגוף העולה עצמה). (ו) אין לי אלא שנשחטה לשמה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין

תלמוד לומר הָעֹלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

פסוק (וי' א,ה), עסק בשחיטת העולה, הקרבת הדם (הולכה למזבח) וזריקת הדם, ורחמנא הפריד את הפשטת הקרבן וניתוחו מהפעולות שבפסוק (א,ה). **(ויקרא א,א) וְהַפְּשִׁיט - טפחא (א) בתפקיד רבוי בלי הגבלת מרכא על כל מיני העולות וכל מיני בעלים (ב) התפשטות ההפשטה על כל העולות שעברו את הפעולות של פסוק (א,ה). בכך יש תשובה לשאלת תו"כ מנין לעולת חובה בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזה בקל וחומר מעולת נדבה, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת צאן, בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזה בקל וחומר מעולת בקר, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת נשים, גוים ועבדים, בדרך נוספת שלא רק מה"א הידיעה של מלת הָעֹלָה כפ' הח"ח.**

אֶת-הָעֹלָה - מלת אֶת מרבה מספר מצבים לענין הפשטת עור עולה וזכיית הכהנים בו

(א) אֶת-הָעֹלָה - מקף בתפקיד רב-מצב כ-תו"כ פו' ד', פ"ה,מ"ו (א) הפשטה של עולה שנשחטה לשמה (ב) הפשטה של עולה שנשחטה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין תלמוד לומר הָעֹלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

(ב) אֶת-הָעֹלָה - מקף בתפקיד רב-מצב לענין העורות (א) עורות שהכהנים זוכים בהם (ב) עורות שהכהנים לא זוכים בהם. כ-רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ט, ה"כ

ה"ט כל עורות קדשים קדשים לכהנים בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד שנאמר עור העולה אשר הקריב, אבל עורות קדשים קלים לבעלים, וכל עולה שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה שנאמר (וי צו ז,ח) עֹלֹת אִישׁ עולה שעלתה לאיש.

ה"כ כל קדשי הקדשים שאירע בהן פיסול (כגון טרפה, פיגול בשחטה ובמעשי הדם) קודם הפשטן אין עורותיהן לכהנים, לאחר הפשטן עורן לכהנים (וצריך ליישב עם הנאמר בה"ט שאם לא זכה המזבח בבשרה, כגון שנטמא, לא זכו הכהנים בעורה), וכל העורות מחלקין אותן אנשי משמר ביניהן מערב שבת לערב שבת. (הרב ברס העלו למזבח ואחך נודע שהיה פסול לפני ההפשט ואז לא זוכים הכהנים בעורות)

ויקרא צו ז,ח: וְהִפְּחֵן הַמִּקְרִיב אֶת-עֹלֹת אִישׁ עֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִפְנֵי לַו יִתֵּיָהּ:

(ג) אֶת-הָעֹלָה - מקף בתפקיד רב-מצב (א) מן התורה בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עומדת (ב) מרבנן יש לרבות בדיקות טרפות למנוע גנאי של הקרבת טריפה.

ע"פ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה,ה"ח כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שיזרק הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

סדר הפעולות: שחיטה, קבלת הולכת וזריקת הדם. הפשטה, ניתוח המאפשר להוציא אימורים (חלב), הקטרת אימורים, בעולה שריפת הבשר.

בבלי ביצה כה,א - וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתֻחִיהָ - אמר רמי בר אבא (או בר חמא): הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה.

פי' חתם סופר בבלי ביצה כה,א ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה (בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עד שיתברר שהיא טרפה) מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשט ולנתוח

ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איכרי טריפה לגבי מזבח ...:

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק טרפות. אבל כפי' חתם סופר מפני שהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

וכמסקנה מ-חתם סופר בבלי ביצה כה,א כנראה שהעולה שנמצאה טרפה אחרי שהוקרבה, עולה לבעלים אבל הדבר יהיה מגונה לכן חובה להפשט ולבדוק.

וְנָתַח אֹתָהּ - מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותות האמנותי – ההלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

רשבי"ם (ו) אתנה לנתחיה – ולא נתחיה לנתחיים (ראה ספרא פר' ד', פ"ה, ז).

לנתחיה – סלוק, מגביל לנתחיים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

(א) והפשיט ... ונתח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר העלקה (טט – הח"ח מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנה מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

ויקרא ויקרא א,ח – ט: [ח] וערכו בני אהרן הפקחים את הפתחים את-הראש ואת-הפדר על-העצבים אשר על-האש אשר על-המזבח:

[ט] וקרבו וקרעו ירתן פנים והקטיר הפתן את-הכל המזבחה עלה אשה ריח-ניחוח לה':

הפקחים את הפתחים – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) כעין לימוד היקש מניחוח עולה לניחוח פר חטאת כהן משיח

בבלי זבחים נא, נאמר כאן (ויקרא ד,יא) ראשו ... ו-ו-קרעו ונאמר להלן (ויקרא א,ח-ט) ראשו וקרעו (הראש ... וקרעו), מה להלן (וי' א, ג) ע"י ניחוח, אף כאן על ידי ניחוח.

רלב"ג (ע"ה"ת) (וי' ד,יא) ואת-עור הפר ואת-כל-בשרו ואת-ראשו ועל-קרעיו – לפי שמנה הראש והקרעים אחר זכירתו כל-בשרו, למדנו שכבר ניתחהו לנתחיו, כמו הענין בעולה. וזה, כי הראש הוא נתח מהנתחים, כמו שהתבאר במה שקדם (ראה ו' א, ג).

(וי' א,ט) ירתן – מונח, מרבה **בפנים** – אתנה, מגביל, ביחד רבוי הגבלות או מעט כמות כמובא ב- **תורה תמימה א,ט**

(א) ירתן בפנים – במים ולא ביין, במים ולא במזוג^(ט) במים לרבות שאר מים ואפילו מי כיוור^(ב) [מנחות כ"ב א']:

(ב) ירתן בפנים – במים אפילו כל שהוא^(טב) [ת"כ:]: הערה^(טב) ר"ל שאין להם שיעור. ופשוט הוא משום דבטבילת גוף צריך ארבעים סאה משום דכתיב בה ורחץ את בשרו במים ודרשינן שיהיה כל בשרו עולה בהן, משא"כ הכא:

ירתן בפנים – מונח אתנה, ממעט מארבעים סאה לשיעור מים כלשהו. התוכן מרבה מקורות מים, הטעם ממעט שיעור המים.

בבלי זבחים ב,ב ... אי נמי, אידי דתנא לשמן ושלא לשמן, תנא נמי שלא לשמן ולשמן! אלא מהא, (בגמרא מצטטת משנה פ"ד, מ"ו) לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זובח, לשם שם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, והחטאת ואשם – לשם חטא; א"ר יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו – כשר, שתנאי בית דין הוא, אתנו בית דין דלא לימא לשמו, דילמא אתי למימר שלא לשמו; ואי סלקא דעתך שתמא פסול, קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה?

במדבר פינחס כה,ב: [ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני להמי לאשי ריח ניחוחי להקריב לי במועדו:

את-קרבני להמי לאשי- רביעי, ריח ניחוחי – יתיב זקף-קטן

שיטת הרב א"מ פערל את-קרבני להמי לאשי- רביעי, ריח ניחוחי – יתיב זקף-קטן

א' תורה תמימה (וי' א,ט) ע"פ זבחים פ"ה מ"ז ב', זבחים פ"ד מ"ו, בבלי זבחים ב,ב, מו,ב לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה ריח ניחוח לה', עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם ה' כוונות בשחיטה – וזה לא הענין כאן

ב' לאשי – רביעי, ארבע כוונות בהקטרה (צ"ל שש כוונות בשחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם, זריקת הדם (=הקטרה)) – **בבלי זבחים מו**

ב'א' לשם השם – לאשי – לשון אני; ב'ב' לשם אישים – להקטיר האש מגזרי עצים

ב'ג' לשם ריח – שלא יצלה ויקטיר אלא ריח – יתיב דווקא כך באופן שיעלה ריח

ב'ד' לשם ניחוח – שאמרת ונעשה רצוני, ניחוחי – זקף-קטן, (א) מרבה בו ניחוח (ב) נחת רוח לה' שאמרת ונעשה רצוני.

(ג) דרשנו בו שימוש פעמיים באותיות לענין הפסקה בשיר ותקיעות בשעת הקרבה (ראה במ' פי' כח)

ויקרא א,ט: עולה מן הבקר **[ט] וקרבו וקרעו ירתן פנים –** שלא כמו פר חטאת כהן משיח **בבלי זבחים נא, א** אי מה להלן (בעולה

ויקרא ד,ג) בהפשט, אף כאן (פר חטאת כהן משיח) נמי בהפשט! תלמוד לומר: **וקרבו וקרעו**. מאי תלמודא? א"ר פפא: כשם שפרשו בקרבו, כך בשרו בעורו. (לומדים ניתוח ולא לומדים הפשט)

רש"י (ט) ... אשה – כשישחטנו, יהא שוחטו לשם האש. וכל 'אשה' לשון אש, 'פושיר' בלעז.

ניחוח – נחת רוח לפני, שאמרת ונעשה רצוני (ראה ת"כ **ויקרא נדבה פרשת ד פרק ו,ח**).

תורה תמימה ויקרא א,ט עלה וגו' – לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה', עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם ה'.

^(טב) [זבחים פ"ד מ"ו]:

אשה ריח-ניחוח – נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח (פ' י"ז) ובמנחה אשה ריח ניחוח (ב' ב'), ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים^(טב) [מנחות ק"א א']:

ריח-ניחוח – מקף בתפקיד רב-מצב (א) אחד המרבה (ב) אחד הממעט

ריח-ניחוח לה' – מכאן שאין ריח ניחוח בכמה^(טב) [זבחים ק"ט ב']:

ריח-ניחוח לה' – תניא, א"ר שמעון בן עזאי, בוא וראה, מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהים אלא ה', שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק^(טב) [מנחות ק"א א']:

לשם זבח בבלי זבחים מו,א מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול? שנאמר: **(ויקרא א,ה) ושתט את-גן הבקר לפני ה',** עד שתהא

שחיטה לשם בן בקר.

ויקרא א,ג: עולה מן הצאן

והקריב והקרעים ירתן פנים והקריב הפתן את-הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח לה': פ

ויקרא א,יז: עולה מן העוף ושפע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הפתן המזבחה על-העצבים אשר על-האש

עלה הוא אשה ריח ניחוח לה': ס

(א,יג) (א,יז) עלה הוא – מונח רביעי, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח

וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו.

(א,ה)(א,ט)(א,יג) (א,יז) לה' – סלוק, לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וכו' כוונה לשם אלילות.

ב"ה טוב טעם ודעת למונח (טוטר ל) כי במצבות האמנותי – הלהים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגלגל, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק; היקף השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.5 ויקרא א,א (התשע"ה, בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא ויקרא א,ח: וְעֲרֹכּוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְחָיִים אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפְּדֵר

עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ:

וְעֲרֹכּוּ - רביעי, בעזרת הרב א"מ פרל הי"ו, ארבעה מעשי עריכה בקרבן: (א) הכהנים העלו הקרבן עד ראש הכבש, וזרקו הנתחים מראש הכבש אל המערכה (זריקה לאש מן הכבש, ב-אבן האזל מברר המחלוקות מהמהיכן זורקים). (ב) עריכה וסידור נאה של הנתחים על האש. על שני אלה אומר רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ד כשמתח איברי העולה מוליכין את כל הנתחים לכבש ומולחין אותם שם, ואחר כך מעלין כל האיברים לראש המזבח, ומסיר גיד הנשה בראש המזבח ומשליכו על גבי הרשן שבאמצע המזבח, וזורק כל האיברים על האש שנאמר (דב' ראה יב,כז) הַפֶּשֶׁר וְהָזֶם, כשם שהדם בזריקה כך כל הבשר בזריקה, ואחר שזורקין חוזר ועורך אותן על האש שנאמר (וי' א,א) וְעָרַף הַפֶּהוּ אֹתָם, ואיברים שצלאן ואחר כך העלין למזבח אין בהם משום ריח ניחוח. כסף משנה ... ומ"ש וזורק כל האיברים על האש וכו'. כן משמע בסוף מסכת תמיד ובפרק טבול יום (דף ק"ד) אמרו מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ומ"ש ואחר שזורקין חוזר ועורך אותם על האש וכו'. בספרא פ"ד.

(ג) חלקים מן הנתחים הפוקעים מן האש עורכים אותם שוב על המערכה בבלי זבחים פג,ב ר' יהושע אומר: כל הראוי לאישים כו'. ורבן גמליאל נמי הכתיב: (וי' צו ו,ג) עֹרֶה עַל מוֹקְדָה! ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה? נפקא ליה (וי' צו ג,ג) מ-אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ. מחלוקת האם גם מה שפקע ונפל על רצפת העזרה מוחזר למערכה). רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ג איברים שפקעו מעל המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצות הלילה יחזיר, שנאמר (וי' צו ג,ג) עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּלָה, ואם אין בהם ממש אפילו פקעו קודם חצות לא יחזיר, ... (ד) איברים שלא נתאכלו, מסירים מן המערכה ומניחים בכבש ו/או בסובב, גורפים את שיירי המערכה של היום הקודם אל התפוח, עורכים מערכה חדשה ואז) משנה תמיד פ"ב, מ"ה ... האיברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב מחזירין אותן למערכה הציתו שתי המערכות באש ... חוזרים לעריכה (א)

וְעֲרֹכּוּ - רביעי, ארבע דרשות הקשורות למלת וְעֲרֹכּוּ אפשר שהן כך: אחת – למעט הפשט וניתוח שיהיו בכהנים, אחת – למספר שניים לחישובי מספרי כהנים הדרושים להעלאת איברים למזבח לקרבן ציבור (טלה, איל, פר) ולקרבן יחיד, אחת – להיקש היקש ממלת (וי' א,א) וְעָרַף בטלה של עולה אל מלת (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל-(וי' א,א) וְנִתְּנוּ ... אֵשׁ ללימוד טלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה, אחת – חובת עבודת כהנים בבגדי כהונה גם בעבודות שאין בהן מיתה לזר, ואין בהם כפרה. (א) בבלי יומא כז,א ... מקבלה ואילך מצות כהונה וְעֲרֹכּוּ למה לי? למעוטי הפשט וניתוח (שלא צריך כהונה)

(ב) בבלי יומא כז,א ... (וי' א,א) וְנִתְּנוּ - לגופיה, וְעֲרֹכּוּ - שנים, בְּנֵי אֶהְרֹן - שנים, הַכֹּהֲנִים - שנים, למדנו לטלה שטעון ששה. (ב) תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב, ה"ד (סיכום דיון הירושלמי: דרשת מספר שניים לחישובים שונים. לר' עקיבה דרשת שנים, לחישוב ששה כהנים להקרבן טלה, לר' ישמעאל כהן אחד עורך שני איברים מי"א איברים וכך מגיע לשה כהנים. לחישוב ש-פרו של יחיד שיהא קרב בששה. בתוך ירושלמי זה דרשה (א) היקש ממלת (וי' א,א) וְעָרַף בטלה של עולה אל מלת (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ של עולת בקר ומשתמש בתוצאת ההקש והסמיכות לפסוק (וי' א,א) וְנִתְּנוּ של תנינת אש על המערכה ללימוד לטלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה).

גמ' (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ יכול מאה יכול מאתים א"ר עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממועט תפשתה המרובה לא תפשת תפשת את הממועט תפשת. ... וְעֲרֹכּוּ בְּנֵי אֶהְרֹן יכול מאה ת"ל (וי' א,א) וְעָרַף הַפֶּהוּ אֹתָם אי וערך כהן אותם יכול יהא כהן אחד עורך את כל האיברים ת"ל וְעֲרֹכּוּ הא כיצד כהן אחד עורך שני איברים (וְעָרַף הַפֶּהוּ - זה כהן אחד, אֹתָם - מיעוט רבים - שניים) וכמה הן איברים עשרה ואחד בקרבים נמצא הטלה (הכוונה לתמיד של שחר) עולה בששה דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומר וְעֲרֹכּוּ - שנים, בְּנֵי אֶהְרֹן - שנים, הַכֹּהֲנִים - שנים, מלמד שהטלה עולה בששה. הַכֹּהֲנִים לרבות הקרבנים דברי ר' יודה (הגמ' מקשה, איך הסקנו שמדובר בטלה של תמיד) והלא בבן הבקר הכתוב מדבר מה ת"ל בתמיד של שחר הכתוב מדבר שמעון בר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן עריכה ונאמר להלן (בטלה של תמיד) (וי' א,א) וְעָרַף הַפֶּהוּ אֹתָם מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך ממשמע שנאמר וְעֲרֹכּוּ אין אנו יודעין שהן שנים (זה ברור) ואת דרש וְעֲרֹכּוּ - שנים, בְּנֵי אֶהְרֹן - שנים, הַכֹּהֲנִים - שנים ותני כן אין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד יכולין הם ג' להעלותו ולמה איל קרב ב"א אלא כדי לעשות פומפי רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר (של ציבור) קרב בכ"ד כדי לעשות פומפי לדבר על שם בבית אלהים נהלך ברגש ואת דרש וְעֲרֹכּוּ - שנים, בְּנֵי אֶהְרֹן - שנים, הַכֹּהֲנִים - שנים, מיכן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה:

ספרא ויקרא - דבורא דנבחה פרשה ד (ב) (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְחָיִים מה תלמוד לומר אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-

הַפְּדֵר מלמד שאין הראש והפדר מהנתחים, דבר אחר שיהא פורש את הפדר על בית השחיטה שהוא דרך כבוד של מעלה, ומנין שהראש והפדר קודמין לכל האימורין תלמוד לומר (וי' א,א) אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פְּדֵרוֹ וְעָרַף הַפֶּהוּ אֹתָם, מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האימורין. (ג) רבי חייא אומר מניין לשחיטה שהיא מן הצואר תלמוד לומר (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְחָיִים שאין תלמוד לומר אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפְּדֵר והלא הראש והפדר בכלל האיברים היו ואם כן למה נאמר את הראש ואת הפדר אלא לפי שנאמר (וי' א,א) וְהִפְשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנִּתְחָיִה: (וי' ת,א) וְעֲרֹכּוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְחָיִים נתחים שהיו בכלל הפשטה ומנין לראש שכבר הותו בשחיטה תלמוד לומר (וי' א,א) וְאֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פְּדֵרוֹ. (ד) עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ עצים נתונים להיות אש וכי כל העצים כשרים למערכה הן כל העצים כשרים חוץ משל זית ושל גפן אבל באלו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן רבי אליעזר מוסיף אף של חרוב ושל דקל ושל שקמה ושל מייש ושל אלון. (ה) יכול המתנדב עולה יהא מביא עציה ואישיה עמה תלמוד לומר עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ מה מזבח משל צבור אף אש ועצים משל צבור, דברי רבי אלעזר ברבי שמעון, רבי אליעזר אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהן הדיוט, דבר אחר עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ שלא יהו הגיזרין יוצאין חוץ למערכה.

עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ - זקף-קטן, שתי דרשות השייכות למזבח צבור (א) מקור העצים ומקור האש (ב) עריכת נאה של העצים והאש עַל-הַעֲצִים - מקף כרב-מצב (א) עץ כשר למערכה, (ב) עץ שאינו כשר למערכה בסעיף זה יש (א) מה המקובל להביא ומה לא מקובל (ב): עזוד אפשרויות (ג) עץ משל צבור (ד) עץ משל יחיד (ה) עץ שהיה בשימוש (ו) עץ שלא היה בשימוש עַל-הָאֵשׁ - מקף כרב-מצב (א) אש מזבח משל צבור, (ב) אש של אדם המביא קרבן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרקא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 ויקרא א,א (התשע"ו)

ויקרא ה,א: ונפש כִּי-תִחַטֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד אִו רָאָה אִו יָדַע

אם-לוא יגיד ונשא עונו:

ונפש כִּי-תִחַטֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד אִו רָאָה אִו יָדַע

מונח רביע פשטא מונח ז"ק מונח ז"ק מרכא טפחא מונח אתנח

אם-לוא יגיד ונשא עונו: מרכא טפחא מרכא סלוק

וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים – פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי דרשות כפשט הכתוב כנדרש ב- **[בבלי שבועות לו,א וגם בתורת כהנים (ספרא)]** ומנין לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר **וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים** (כאילו נכתב) **ושמעה אלה ושמעה קול**

וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד - פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנח) תבנית כעין הקש ו/או בנין אב "לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה"

הערות אחרות שלא שייכות לתבנית טעמים:

הערה: תוס' לו ע"ב ד"ה "הכי גרס בקונטרס ורבינו חננאל" תוך דיון על ר"מ שבממונות לא לומד מכלל לאו אתה שומע הן, מביא כראיה את שליחת עבד אברהם לקחת אשה ליצחק בראשית חיי שרה פ' כ"ד.

ומסיים בציטוט **(בר' ח"י שרה כד,מא)** "אז תנקה מאלתי". ופלא גדול הוא שלא הגמרא ולא רש"י ולא תוס' מביאים ראיה חותכת מהתורה ששבועה היא אלה, כי ב-**(בר' ח"י שרה כד,גח)** אברהם אבינו משתמש במלים אשביעך ושבועתני והעבד מספר בסעודה **(בר' ח"י שרה כד,מא)** "אז תנקה מאלתי...והיית נקי מאלתי".

הערות: (א) וכך העיר הרש"ש; (ב) אחד מדרשני מאורות הדף הסביר בבבלי יומא ועוד מסכתות שהגמרא מביאה דוגמאות שאחרי מתן תורה.

ויקרא ה,ב: אִו נִפְשָׁא אִשְׁרָה תִנְעַת בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה

אִו בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אִו בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אִו בְּנִבְלַת שְׂרָץ טְמֵאָה

וְנִעְלָם מִפְּנֵי וְהָיָא טְמֵאָה וְאָשָׁם:

אב"ע (ב-ג) **אִו נִפְשָׁא** כי (בנוסחתי: **אִשְׁרָה**) **תִנְעַת** - בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' יא,ד-ז). **אִו בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה** - למאכל, כסוס וחמור. ו-**שְׂרָץ טְמֵאָה** - השמנה הנזכרים (וי' יא,כט-ל). **וְנִעְלָם מִפְּנֵי** - ואחר כך **ידע**. או נגע בוכ וטמא מת וזבה ונדה.

אִו בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – רביע, ע"פ ראב"ע אלו בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' שמיני יא,ד-ז). **ראה רביע רלב"ג** (ב) **אִו נִפְשָׁא אִשְׁרָה תִנְעַת בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** - לפי שלא זכר פרטי זה הכלל כי אם אבות הטמאות, למדנו שאינו מדבר במגע יולד הטומאה, וזה, כי נבלות הבהמה והחיה והשרץ הם 'אבות הטומאה' כמו שיתבאר.

אִו נִפְשָׁא - מונח רביע, אפשר ע"פ רלב"ג הנכנס למקדש או אכל קודש בטומאה, כי בשנים אלו יביא קרבן עולה ויורד, ולא חלק בו בין נשיא ובין כהן משיח וכהן הדיוט. ועל שלושה אלו נוסף ישראל וגר. **ראה מונח רביע אִשְׁרָה תִנְעַת בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** – מונח זרקא מונח סגול, ממעט משהו מענינו כענינו וזהו מגע ולד הטומאה. **ראה זרקא סגול**

אִו בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור טומאה כזית כפ' **רלב"ג** והנה אמר **בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה**, אע"פ שכל **בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה** - להתנות שיהיה בה שיעור טומאה, והוא כזית; כי פחות מכזית ממנה לא יטמא במגע. וכן העניין במה שאמר **בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אִו בְּנִבְלַת שְׂרָץ טְמֵאָה** **ראה תלישא**

ויקרא ה,ג: אִו כִּי יִנְעַת בְּטִמְאָת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ אִשְׁרָה יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלָם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע וְאָשָׁם:

רש"י (ג) **בְּטִמְאָת אֲדָם** - זו טומאת מת (ראה תו"כ ויקרא חובה פרשתא ח פרק יב,ח). **לְכָל טְמֵאָתוֹ** - לרבות טומאת מגע זבין וזבות (ראה שם). **אִשְׁרָה יִטְמָא** - לרבות הנוגע בבוועל נדה. **בָּהּ** - לרבות בולע נבלת עוף טהור (ראה שם). **וְנִעְלָם ... וְהָיָא יָדַע** - ששכח הטומאה. **וְאָשָׁם** - באכילת קדש או בביאת מקדש.

אִו – מונח מוביל לפני הטעמים של הכתוב אחריו **כִּי יִנְעַת בְּטִמְאָת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ**, כעין הכפלת סדרות הטעמים, **כִּי יִנְעַת בְּטִמְאָת אֲדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה ו/או בנין אב.

בבלי שבועות ד,א אפשר כי רבנו הקדוש, רבי יהודה הנשיא בלמדו **וְנִעְלָם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע** דורש **נִעְלָם** – משמע שהיתה לו ידיעה ונעלמה ממנו ואח"כ **יָדַע** – נודע לו, גם דרש שני אופנים של **נִעְלָם** – שכהה. (א) נעלם ממנו שהוא טמא ואכל קדש או נכנס למקדש, (ב) **יָדַע** שהוא טמא ונעלם ממנו שהוא אסור לאכול קודש או להכנס למקדש. אפשר כי שני אופנים אלו מרומזים בטעמי **וְנִעְלָם מִפְּנֵי** - מונח זקף-קטן בתפקיד של שתי ידיעות שנעלמו ממנו, (א) שהוא טמא, (ב) שהאוכל או המקום קדוש. **ראה זקף-קטן**

וְנִעְלָם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע וְאָשָׁם – (אתנח) מונח זקף-קטן והוא תיאור ואחריו ההלכה, אפשרות ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ויקרא ה,ד: או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להקטעו או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא-יבדע ואשם לאחת מאלה:

ויקרא ה,ז - י:

[ז] ואם-לא תניע ידו די שה' והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בני-יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה:
[ח] והביא אתם אל-הכהן והקריב את-אשר לחטאת ראשונה ומלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:
[ט] והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם ימחה אל-יסוד המזבח חטאת הוא:
[י] ואת-השני יעשה עלה כמשפט וכפך עליו הכהן מחטאתו אשר-חטא ונסלח לו: ס

[בבלי זבחים צ,א] חטאת העוף קודמת כו'. מנא ה"מ? דת"ר: (ויקרא ה,ח) והקריב את-אשר לחטאת ראשונה - מה ת"ל? שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה, הרי כבר נאמר: (ויקרא ה,י) ואת-השני יעשה עלה! אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, הלכך: חטאת העוף לעולת העוף - מואת השני, חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרבי רחמנא, חטאת העוף לעולת בהמה - מזה בנה אב.

[בבלי זבחים צ,א] מביא פסוקים (ה,ה) ו-(ה,י) ומוכיח מכך שזה בנה אב מחטאת העוף לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, ונראה כי בפסוק (ה,ט) שתוכנו עוסק בהזאת ומיצוי דם החטאת והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם מצויה תבנית טעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים העשויה לרמוז לבנין אב של הגמרא. ראה **פעמים זקף בין שני קיסרים, זרקא סגול**

ספרא מצורע פרשה ד

(א) (י' מצורע יז,כא) ואם-כל הוא שומע אני דל איש פלוני ממה שהיה, שהיה בן מאה מנה ונעשה בן חמשי' מנה (אפשר תאמר העני אבל עדיין יכול לקנות שלושה קרבנות בהמה) ת"ל ואין ידו משנת' העני עד שאין לו לקנות שלוש בהמות לקרבנות) או ואין ידו משנת' יש לו ואינו מוצא ליקח (יש לו אך הכסף או הבהמות לא זמינות) ת"ל אם-כל הוא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו.

התורה"מ סיפא [סג] ... ומה שלא באר כן בעולה ויורד ובילדת סמך על מה שכתב כאן, שגם בהם חסרון ההשגה הוא מפני שהם דלים ולא מפני שאינו משיג לקנות.

אפשר כי ההיקש הזה נלמד מדמיון תבנית טעמי המקרא **(י' מצורע יז,כא) ואין ידו משנת' - מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד לול (י' ה,ה) ואם-לא תניע ידו די שה' - מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד לדלי דלות (י' ה,יא) ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה - מונח זרקא סגול, גורע מן הענין יולדת עניה (י' תוריע יב,ח) ואם-לא תמצא נדה די שה' - מונח זרקא סגול, גורע מן הענין**

ויקרא ה,יא - יג:

ס [יא] ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה והביא את-קרבתו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-יחן עליה לבנה כי חטאת הוא: [יב] והביאה אל-הכהן וקמץ הפכה וקמץ מלוא קמצו את-אזפרתה והקטיר המזבחה על אשני ה' חטאת הוא: [יג] וכפר עליו הכהן על-חטאתו אשר-חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לפהו פמנחה:

ויקרא ה,יד - טז: ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר:

[טו] נפש-כי-תמעל מעל וחסאה בשננה מקדשי ה' והביא את-אשמו לה' איל תמים מן-הצאן בערפך כד כסף-שקלים בשקל-הקדש לאשם:
[טז] ואת אשר חטא מן-הקדש ישלם ואת-חמישתו יספך עליו ונתן אתו לפהו והפכהו וכפר עליו באיל האשם ונסלח לו: פ

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף יד עמוד ב

ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר: . הפסיק הענין ליתן ריוח למשה רבינו להבין בין פרשה לפרשה: (טט - פרשה קודמת סגורה) [טו] נפש-י, יתיב, לרבות כהן משיח למעילה. כי תמעול מעל. אין מעילה אלא שיקוד וכן הוא אומר (ד"ה א' ה') וימעלו באלהי אבותיהם. וחטאה בשגגה. נאמר כאן חטאת ונאמר בתרומה חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה אף כאן. בשגגה פרט למזיד אע"פ שיש בה עון מיתה. מקדשי ה'. קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאינן מיוחדים לשם. מקדשי ה'. לרבות קדשי בדק **(טו א) הבית. והביא.** אף לאחר יום הכפורים. איל תמים בן שתי שנים שאין איל אלא לשון קשה. וכן הוא אומר (מ"ב כ"י) ואת אילי הארץ לקח. מן הצאן. ולא מן הפלגס. בערכך כסף. יכול אף דינר ת"ל שקלים. יכול שקלי נחשת ת"ל כסף. אי שקלי כסף יכול בבליות מדיות קפודקיות ת"ל בשקל הקדש. סלעים של שקל צורית. לאשם. שיהא הפרש מעות לאשם. פירוש האשם הוא הממון: טט - והביא. אף לאחר יום הכפורים, תלישא-קטנה, יוה"כ לא כפר על שגגת ודאי אבל נותן למועל פנאי נוסף לכפר.

תורה תמימה מקדשי ה' - מקדשי ה' - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה^{אז} [תו"כ]:
מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה^{אז} [תו"כ]:

מקדשי ה' - טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. ובהערה (צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ו ע או"ח סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם^{אז} [תו"כ]: ה' - אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה (צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים. ע"כ ע"פ **תורה תמימה**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.7 ויקרא א,א (התשע"ו)

ויקרא ה,טו: נפש כּי-תמעל מעל וּחטאָהּ בּשַׁנְהָהּ מִקְדָּשִׁי ה'

וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ: אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְפָּה כֶּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאַשָּׁם:

נאמר ב-**[בבלי שבועות לדב]** "ממעילה רבי שמעון גמר לה" – לר' שמעון הלכת מעילה בקדשים, שהיא נושא הפסוק (וי' ה,טו) היא המלמדת להלכת שבועת הפקדון.

נענין בכתוב ובטעמיו **[טו] נפש כּי-תמעל מעל וּחטאָהּ בּשַׁנְהָהּ מִקְדָּשִׁי ה'** יתיב מונח זקף-קטן פשטא זקף-קטן טפחא אתנח, אפשר כי תבנית הטעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק מוסף פסוק קודם ואתנח בפסוק זה) פועלת בתפקיד הקש או בנין אב ומלמדת ממעילה בקדשים לשבועת הפקדון.

תורה תמימה (ח"ה,טו) מִקְדָּשִׁי ה' - מִקְדָּשִׁי - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה^(צ) [תו"כ]: מִקְדָּשִׁי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מִקְדָּשִׁי ה' ריבה^(צ) [תו"כ]:

מִקְדָּשִׁי - טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. (ובהערה צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ע א"ה סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מִקְדָּשִׁי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם^(צ) [תו"כ]: ה' – אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים. ע"כ ע"פ **תורה תמימה**

בחלק השני של הפסוק **(ח"ה,טו) וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ: אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן** תבנית הטעמים תלישא-קטנה (=תרסא) קדמא ואולא דרגא מונח רביע, מרמזת על אפשרות ללימוד בכעין פרט וכלל ופרט ופרט. **וְהִבִּיא -** פרט קדמאה, **אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ -** מרמז ללימוד בכלל כלשהו בסביבת הכתוב (הוא עצמו או לידו), אפשר שמלמד לכל האשמים שבתורה להיות כפרטים הבאים: איל תמים מן הצאן, בערכך של שני שקלי כסף, שהם נשקלים לפי שקלי קדש.

תבנית הטעמים של הפרט הראשון **אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן** – דרגא מונח רביע, עשוי מרמז על קשר חזק לפרט קדמאה ולכלל **וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ** ועל קשר חלש אל הפרט (או הפרטים) האחרים **בְּעֶרְפָּה כֶּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאַשָּׁם:** תאור האשם הוא בנין אב לכל האשמות, אבל יש הבדל בערכו וחובתו להיות איל.

ב-**[בבלי כריתות כבב]** ור"ע? אשם בכסף שקלים נפקא ליה (ויקרא ז') מזאת תורת האשם, תורה אחת לכל האשמות, לאשם דבכסף שקלים. ורבנן? אע"ג דכתיב זאת תורת האשם, איצטרך למכתב ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליו, ואי מזאת תורת האשם, הוה אמינא: כי אמינא אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין, אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי, אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו, מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא, אהכי כתב רחמנא ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון. הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם, אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר? יליף בערכך בערכך **מאשם מעילה**. אשם שפחה חרופה לא כתב בה בערכך! יליפין באיל איל. (ראה אה"כ הסבר בפסיקתא)

בבלי כריתות כוב, מתני'. המפריש ב' סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין, אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

גמ'. מאי מעילתו? דקתני רישא: והשני למעילתו, אילימא איל אשם, למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה, והכתיב: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו, אלמא בהדי גזילו מייתי ליה! ועוד, קתני סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה! אלא מעילתו מאי דאיתנהי מהקדש, וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוזי יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, הוה ליה גזילו וחומשו, ומאי מעילתו? גזילו. במאי אוקימתא למעילתו דרישא? גזילו, אימא סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא מעילתו איל אשם; רישא קרי ליה למעילתו גזילו, **(כז,א)** סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם? רישא הוה ליה איל רובן קרן וחומשו, קרו ליה למעילתו גזילו; סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומשו, קרי ליה איל אשם מעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

וְהִבִּיא ... בְּעֶרְפָּה - תרסא ... תביר רמז לחישוב חשבוניים בפסוק הנדונים ב-**[בבלי כריתות כוב, כז,א]** בשווי איל אשם ושווי מעילות שאדם עושה כאשר גזול הקדש ומשתמש בכסף לחולין, **וְהִבִּיא ... בְּעֶרְפָּה כֶּסֶף-שְׁקָלִים -** תלישא-קטנה ... תביר, מהתביר מתברר כי ערך התשלום עשוי היה להיות פחות משווי האיל ולכן אם השתמש בהפרש הרי מעל. תלישא-קטנה התריעה על שיעור שאינו בכתוב אלא שיעור התשלום על המעילה כי השתמש בכסף שהוקדש לאשם לחולין, לכן קנסו אותו בדמי מעילה סלע וחומשה וגם אם קנה איל נוסף שיקריבו למעילתו.

אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן - דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לכת המתאווה, ע"פ **[בבלי כריתות כוב, כז,א]** אדם שמעל צריך להביא אשם השווה שני סלעים. הוא מפריש שני סלעים אבל מועל במטרתם לקרבן איל אשם וקונה בהמה אחת או שתיים שלא לאיל אשם אלא לחולין (כאשר מחירי השוק מאפשרים זאת) הוא בעצם גזול את הקודש. יעוד אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; **מפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בבלי כריתות כזא, בעי רב מנשיא בר גדא: **בכנינוס חומשין מהו שיתכפר?** מי אמרינן: **אם תימצוי לומר אדם מתכפר בשבח הקדש**, משום דקטרן קמיה, אבל הכא דלא קטרן לא מתכפר, או דלמא אם תימצוי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה, אבל הדין כנינוס חומשין דאפרשיה איכא למימר מתכפר, **איל תמיים מן-הצאן** - דרגא מונח רביע, דרגא בתפקיד מצרף מונח רביע בתפקיד חמש כחקירת **[בבלי כריתות כזא]** בעי רב מנשיא בר גדא: **בכנינוס חומשין מהו שיתכפר?** **אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה**

יש ששה קרבנות אשם: **[משנה מסכת זבחים פ"ה מ"ה]** ... אלו הן אשמות (א) אשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) (ב) אשם מעילות (ג) אשם שפחה חרופה (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע (ו) אשם תלוי, שניים מהם (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע הם כבש עד בן שנה שערכו שקל קדש אחד, לעומת ארבע קרבנות אשם האחרים שהם איל מבן שנה ול"א ועד בן שנתיים. ע"פ הדיון ב-**[בבלי כריתות כבב]** **איל תמיים מן-הצאן** הנאמר באשם מעילות, הוא המלמד לאשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) ולאשם שפחה חרופה, ולאשם תלוי ששוים צריך להיות **בערפך כסף-שקלים** היינו שני שקלים **תמיים מן-הצאן** - מונח רביע, יש ארבע קרבנות אשם, ו-אשם גזילות בעל שני סעיפים: גזילת ישראל, גזילת גר. כמו-כן אשם גזילות בא גם על שבועת הפקדון שחפתה על גזילה בפועל. בשה"כ יותר מארבעה מצבים עליהם מביאים קרבן אשם.

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהִפְתָּהוּ יְכִיפָר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה. ואת חמישתו יוסף עליו. שיהא הוא וחומשו חמשה. ונתן אותו לכהן. מלמד שהכהן עצמו מועל. והכהן יכפר עליו. מלמד שהאיל והאשם מעכבין ואין החומש מעכב. האשם זו מעילת הממון. האיל כמשמעו. ונסלח לו אין משיירין לו ליום הכפורים: טט **וְאֵת אֲשֶׁר** - תלישא-קטנה, ממעט מעונש על המעילה בקדש **בשיעור** של פחות משה פרוטה, לרבות פחות משה פרוטה **לתשלומין** אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף טו עמוד א ויקרא היח - יט:

[יח] וְהִבִּיא אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן בְּעֶרְפְּךָ לְאֲשָׁם אֶל-הַכֹּהֵן וְכִפֹּר עָלָיו הִפְתָּהוּ עַל שִׁנְתּוֹ אֲשֶׁר-שָׁנַג וְהוּא לֹא-יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: [יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: פ - טפחא אתנח מרכא טפחא סלוק

.... **וְהִבִּיא אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן**. להוציא הפלגס. **בְּעֶרְפְּךָ לְאֲשָׁם**. מה ערכך האמור **למעלה** (טט - פסוק ה טו ומצביע אליו **תְּמִים** - דרגא, בשני המקראות מלת תמים) בכסף שקלים אף כאן בכסף שקלים. לאשם שיהא הפרש **לאשם**: (טט - היינו לממון המעילה)

וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג. שלא נודע לו בינתים. והוא לא ידע. פרט לשאמרו לו אחרים. ונסלח לו. הא (לא) ידע אינו מתכפר לו עד שיביא (אשם ודאי). למה זה דומה לעגלה ערופה שאע"פ שנערפה ואח"כ נמצא ההורג הרי זה יהרג: **רא דברים שפטים כא, א - ט - עגלה ערופה**

[יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: מלמד על אשם תלוי שאם שחטו וזרק את דמו ואח"כ נודע לו שחטא או נודע לו שלא חטא מנין שהוא מותר באכילה **(עמוד ב)** ת"ל **אֲשָׁם הוּא** מכל מקום. יכול אע"פ שלא נשחט ת"ל **הוּא**. מה יעשה לו יצא וירעה בעדר. **אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה**: יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל **אֲשָׁם לֵה**: הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. זה מדרש דרש יהודיע הכהן הגדול **אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה**: נמצאו שני כתובים קיימים אשם לה' ואשם לכהן. ואומר **(מ"ב י"ב)** כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה' לכהנים יהיו. ד"א **אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה**: להביא אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

אשם תלוי ששחטו וזרק דמו ונודע כי חטא או לא חטא, מותר באכילה כי נאמר בו **אֲשָׁם הוּא** - טפחא אתנח, **אֲשָׁם** - טפחא רבוי כמדרש מכל מקום כיון שהוקרב כהלכה לא יורד מדרגתו, תאמר שאם לא נשחט - ישרא בדרגתו ת"ל **הוּא** - אתנח, מגביל רק לאשם שהוקרב כהלכתו ונודע שחטא או לא חטא בוודאות, שנשאר בדרגת הקדש ומותר באכילה. אבל עד שלא נשחט ונודע יוצא מדרגתו וחוזר לרעות בעדר. **אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה** - מרכא טפחא, יתור לרבות מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל **אֲשָׁם לֵה**: הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. **לֵה** - סלוק, מגביל שמהעולות שנלקחו בנדבה ממותר אשמות, רק הבשר לשם, ואילו העורות לכהנים.

ד"א **אֲשָׁם אֲשָׁם** - מרכא טפחא, יתור לרבות אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל שלא נאמר בו בכסף שקלים, **לֵה** - סלוק, מגביל למעט ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנה**, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגולל, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.8 ויקרא א,א (התשע"ח)

ויקרא א,י: ס ואם-מן-הצאן קרבתו מן-הפשעים או מן-העצים לעלה זכר תמים יקרבתו:

[רש"י (וי' א,א), ואם-מן-הצאן] - וי"ו מוסיף על ענין ראשון³. ולמה הפסיק² (ע"י סימון פרשה סגורה בין פסוק ט לפסוק י), ליתן ריוח למה שהתבונן בין פרשה לפרשה:

[שפת"ח ע] וילמד עליון מתחתון (טט: ע"פ **[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א]**, **[בבלי זבחים מח,א]**) ותחתון מעליון שגם צאן צריך סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל (שעסקו בהקרבת עולת בקר):

[שפת"ח פ] ואם תאמר והא פירש רש"י לעיל יכול אף להפסקות היתה קריאה וכו' אלמא אפילו בלא וי"ו מוסיף לענין ראשון ויש לומר דלרבותא בעלמא הוא דקאמר כלומר כיון דכתיב **(וי' א,א) ואם** ואי"ו מוסיף על ענין ראשון והוא כחדא פרשה אם כן כל שכן למה הפסיק הענין ותיריך כדי ליתן ריוח למה שהתבונן בין פרשה לפרשה: **[רא"ם]**: (סימון פרשה סגורה נותן רוח למה שהתבונן במה שלמד, אות וי"ו מקשרת לכתוב לפני סימון פרשה סגורה וללמד שממשיך, באופן כלי, באותו נושא).

אפשר כי טעם קדמא של **ואם-מן-הצאן** מרמז ללמוד במידה (יט) מדבר שנאמר בזה והוא הדין בחבירו, (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) או במידה (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, לפי **[שפת"ח ע]** וילמד תחתון (הצאן) **(א,א)** מעליון (הבקר) **(א,א-ג,א)**. כלומר למד שבצאן תקיים סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל בבקר.

[שפת"ח ע] וילמד עליון (הבקר) **(א,א-ג,א)** מתחתון (הצאן) **(א,א)**. זה יהיה במידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, ללמד כהמשך **[שפת"ח פ]** **מן-הצאן קרבתו מן-הפשעים או מן-העצים** - הרי אלו שלשה מיעוטין פרט לזקן, לחולה² ולמזוהם: (שלא נלמדו בבקר כהסבר

[שפת"ח צ] דאי למעט רובע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל ובא וי"ו ד-**(וי' א,א) ואם-מן-הצאן** ומוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון. ואין להקשות למה ליה שלשה מיעוטי, נילף מחדא כבר תירצו בגמרא דאי נילף מחולה במה מציינו הוה אמינא דוקא חולה פסול דלאו אורחיה אבל זקן דאורחיה לא לפסול קא משמע לן (טט): ששניהם פסולין, ואי מזקן וחולה הוה אמינא דוקא הני דכתיבן אבל מזוהם לא קא משמע לן (טט): שגם המלוכלך שיוצא ממנו ריח רע **(ת"ת הערה פט)**, ואי ממזוהם הוה אמינא משום דמאיס אבל זקן וחולה לא להכי איצטרך שלשה מיעוטין:

[תורה תמימה (וי' א,א), ואם-מן-הצאן וגו' - מן-הצאן] - פרט לזקן, **מן-הפשעים** פרט לחולה, **מן-העצים** פרט למזוהם^(ט) **[בכורות מ"א א']**: **[ת"ת הערה פט]** עיקר טעם פסולים אלו משום דאינם כבוד שמים, שצריך להקריב כזו הנברר לאנשים, וזקן וחולה הם כחושים, ומזוהם מאוס שריח רע יוצא ממנו, וסמכו זה על שלשה פעמים דכתיב מן בשלשה מינין כאן, וכעין הדרשות כאלה לעיל בפ' ב'. וע"ע לפנינו בפ' ראה בפסוק וכי יהיה בו מום:

(וי' א,א) ואם-מן-הצאן - מקף מקף, כל מקף כרב-מצב. אפשר כי **(וי' א,א) ואם-מן-המקף הראשון** מברר התאמה בין עושרו של המקריב ובין הקרבן שמביא. **[אלשיך (וי' א,א), והנה עד כה (עולת בקר (וי' ג-ט)) דברתי בעשירי כי רב חילו. ועולה קרבנו מן הבקר זכר תמים שהוצאתו רבה. ואם לא מהעשירים הוא מן-הצאן קרבתו]**. לא מוכח שזה חיוב אבל אפשר שהתורה מלמדת שהעשיר לא יביא קרבן של בינוני, והבינוני לא חייב בקרבן עשיר, אלא כל אחד המתנדב עולה יביא לפי מה שהתברך מה'. **(וי' א,א) מן-הצאן** המקף השני (א) צאן בכל גיל (ב) צאן שאינו זקן (צ"ע בן כמה שנים חדשים נקרא זקן), התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב)

מן-הפשעים מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) **מן-העצים** מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) כשבים פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) פרט למזוהם (כגון מלוכלך או משהו אחר מאוס בו)

[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א, קרבתו] (הח"ח: קרא יתירא הוא) להוציא את הגזול (הח"ח: כגון שגזל בהמה ונתיאשו הבעלים ואח"כ הקדישה דאע"ג דהו"ל יאוש ושנוי השם דמעיקרא חולין והשתא הקדש אפי"ה קמ"ל קרא דפסול להקריבה) (טט: מרבה עוד פסול שלא יקרב, ואינו מתמעט מטעם תביר שבמלה באה) שני לימודים בכתוב **קרבתו מן-הפשעים או מן-העצים** - (תכונה א) דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, (א). לענ"ד רוצה לומר ששלושה המיעוטים שנרמזים בטעמי המקף חלים על כבשים ועזים בנוסף למה שלימד הכתוב ב-(א,א-ג,א) על הבקר **[שפת"ח צ]** דאי למעט רובע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל (תכונה ב) **מן-הפשעים או מן-העצים** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חלה הלכת הפסול שב-(תכונה א), **או מן-העצים** - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ראה דרשות ר' יהודה ור' שמעון להלן.

ע"פ **[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א, לר' יהודה]** בהמות שהוקדשו ואח"כ נעשתה בהם עבירה כגון חרש בשור והמור, ומרבים על השור כל קדשי מזבח, או השור חרש והיפה כלאיים בכרם, או חרש בו בשביעית, או עבד בו בשבת או יוה"כ. כיוון שכתוב בו עולה לבסוף שדינן (משליכים) ליה על כבשים ועל עזים והוי רבויא להתיר דאפילו נעבדה בו עבירה קאמר רחמנא דהוי עולה, וממילא המיעוטין על כרחך הם על זקן חולה ומזוהם.

ר' שמעון אומר מה ת"ל כבשים לעולה ועזים לעולה **לרבות תמורה (הח"ח: שכשרה ליקרב דאע"ג דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש הו"א קודשה ואינה קריבה (טט: התמורה) ור"ש ור' יהודה לא פליגי אלא דר"ס ס"ל דלתמורה לא צריך קרא ור"ש ס"ל דלנעבדה בו עבירה לא צריך קרא מדפרט קרא בעלי מומין מכלל דשאר שרי (טט: ליקרב לקרבן שהוקדשו לו)**

כאן בעלי חיים עם פסולים שנמנו ב-(תכונה א) ומותרים להקריבה לעולה. כגון (א) ולד זכר של נקבה שהוקדשה לעולה שאין מביאים נקבה לעולה **[משנה תמורה פ"ג,מ"ג]** [*] המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה (ב) בעופות אין חיוב תמות וזכרות, ומרומז ב-(וי' א,א) מן העוף - ולא כל העוף וב-**[ספרא אמור פרשה ז סוף פרק ו,מ"ב]** **[בבלי זבחים קטז,א]** **[בבלי מנחות ו,א]** תמים זכר בבקר ובכשבים ובעזים, תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות **[רבינו גרשום בבלי תמורה יז,ב]** דיכול להביא עולת עוף נקבה), יכול שיבש גפה ושניסמת עינה ושקטעה רגלה, תלמוד לומר מן העוף ולא כל העוף. **[רמב"ם איסורי מזבח פ"ג, ה"א]** אין המומין פוסלין בעוף וכן אחד הזכר ואחד הנקבה בעוף שלא נאמר תמים זכר אלא בבהמה בלבד, בד"א במומין קטנים אבל עוף שיבש גפו או נסמית עינו או נקטעה רגלו אסור לגבי המזבח שאין מקריבין חסר כלל, וכן אם נולד בו אחת מן הטריפות שאוסרין אותה באכילה הרי זה נפסל לקרבן.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

מובאות דרכים אחדות להסבר טעם הכתוב (וי א,א) **לעלה** - אתנה מגביל.
(וי א,א) לעלה - אתנה מגביל. האם רק מה שהוקדש לעולה יכול להיות עולה? האם אפשר לשנות הקדשה מעולה לקרבן אחר? האם בהמה שהוקדשה לשם קרבן אחר (כגון, פסח, שלמים, תודה) אפשר לשנותה לעולה? כגון אבדה והקדישו אחרת לקרבן המקורי ואח"כ נמצאה והבעלים רוצה לשנותה לעולה ותישאר עולה או לא יתקיים לה שם עולה?
(בית הבחירה (מאירי) בבלי קידושין ז,א) ... איפשר לומר שמאחר שבשנוי השם של קרבן (ע"י הכהן המקריב) כגון שהיתה עולה וחשב בה לשלמים שלא עלת לבעלים אמרו דוקא בשעקר שם הזבח בזדון אבל בטעות עלת לבעלים
(וי א,א) לעלה - אתנה מגביל. **[רמב"ם פסולי המוקדשין ג,ה"ד]** עולה שהעלה חיה לראש המזבח תרד שעדיין אינה ראויה. הגבלה זאת מתאימה מאד לפסוק הבא העוסק בשחיטת העולה.

ויקרא ויקרא א,יא: וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי ה'
וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ראה **[בבלי זבחים נ,א]**, ראה **[בבלי יומא לו,א]**

(בבלי עירובין נז,א) ... רב אשי אמר: מאי רביע - רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא סָבִיב כתיב! - מאי סָבִיב - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי א,א) וזרקו** (בני אהרן) את הדם על המזבח סביב, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות, הכי נמי: מאי סביב - סביב דקרנות.

ויקרא א,ה: עולה מבקר
[ה] וְשַׁחַט אֶת-בֶּן הַבֶּקֶר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר-פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא א,יא: עולה מצאן

[יא] וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי ה' וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

טט - לפי שטעם פזר בתפקיד אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר, הוא בקרא **(וי א,א) וזרקו בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:** ולא ב-**(וי א,א) וזרקו אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב** לכן מוצע כי הגרסה בגמרא תהיה ... רב אשי אמר: מאי רביע - רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא סביב כתיב! - מאי סביב - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי א,א) וזרקו בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:**, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות.

[בבלי פסחים סד,ב] ... למד על בכור ומעשר ופסח שהן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח. מנלן דטעונין יסוד? - אמר רבי אלעזר: אתיא זריקה זריקה מעולה. כתיב הכא את דמם תזרק על המזבח וכתיב התם **(וי א,א) וזרקו בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:** מה עולה טעונה יסוד - אף פסח נמי טעון יסוד.

[ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קיח] את דמם תזרוק על המזבח, מתנה אחת אתה אומר מתנה אחת או שתי מתנות של ארבע אמרת ק"ו ומה אם במקום שרבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים או חלוף ומה אם במקום שמיעט בחלבים ריבה בדמים כאן שרבה בחלבים אינו דין שרבה בדמים ת"ל **(וי א,א) וזרקו בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים** שתי מתנות שהן ארבע [דנתי וחלפתי בטל או חילוף וזכיתי לדון כבתחילה ומה אם במקום שריבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים ומה ת"ל את דמם תזרוק על המזבח מתנה אחת].

בְּנֵי - תרסא, בתפקיד מחיצה, מקום זריקת דם ביסוד המזבח, בתפקיד שיעור מתנת דם אחת (בבת אחת) ביסוד וגם אם נתערב בדם מתן ארבע ר' יהושע אומר ינתן במתן אחד ר' אליעזר אומר ינתן במתן ארבע.

זריקה על יסוד המזבח במקום המזבח גם אם אין יסוד נלמד בילקוט שמעוני וי' רמז תמא מ-(וי א,ה) **וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-**

הַדָּם - רב מתרגם באחסנתיה יתבני מדבחא.

וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא **הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - דרגא תביר טפחא **סָבִיב** - סלוק (תו"א פסחים סא זבחים פא)

הבנת הקרא ... **וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא

תיעזר ב-**ויקרא א,ה** והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב וגו'

דעת זקנים מבעלי התוספות בני אהרן, שלא יהו מקריבים כהנים זקנים שמרתתין ידיהם וכן אז"ל במסכת חולין מאימתי כהנים פסולין משירתת.

- **וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא,
- תבנית כעין פרט וכלל ופרט. פרט קדמא מתברר בפרט בתראה
- קדמא כעין כלל הצריך לפרט ופרטו **הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - דרגא תביר טפחא, ממעט בקבוצת כהנים או בקבוצת דמים, ממעט בכהנים ע"פ ת"כ אמר ר"ע מנין לקבלת הדם שלא תהיה אלא בכהן כשר ובכלי שרת ...
- טט צריך לברר אם עוזר לטעון ב-א יא אמר לו (ר"ע לר' טרפון) קבלה, לא עשה בה את המחשבה כמעשה, זריקה עשה בה מחשבה כמעשה, המקבל בחוץ פטור והזורק בחוץ חייב. קבלוהו טמאים אין חייבים עליו. זרקוהו טמאים חייבים עליו
- **בְּנֵי אֶהְרֹן**. יכול חללים ת"ל **הַכֹּהֲנִים** יצאו חללים, אוציא חללים ולא אוציא בעלי מומין ת"ל **בְּנֵי אֶהְרֹן** מה אהרן כשר אף בניו כשרים, יצאו חללים ובעלי מומין.
- הפרט קדמא **בְּנֵי** - תלישא-קטנה התריע על לאו מכלל עשה וזרקו (וב-**הקריבו**) . מחולין למדו שגם כהנים שמרתתים ידיהם לא יקריבו ולא יזרקו,
- **וְזָרְקוּ** - פזר, מלמד למקום אחר ואם צריך גם לענינו, כאן אפשר שהלמוד הוא כך:
- **וְזָרְקוּ** - פזר בין היתר מרמז על המשכת הלאו מכלל עשה אל הזריקה שצריכה להיות מ- **סָבִיב** אבל שלא תהא זריקה מרותתת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מציף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.9 ויקרא א,א (התשע"ט)

ויקרא ג,א: ואם זבחה שלמים קרבנו **אם מן-הקקל הוא מקריב אם-זכר אם-נקבה תמים יקריבנו לפני ה':**

(בבלי זבחים ד,א) מנלן דבעינן זביחה לשמה? דאמר קרא (ויקרא ג,א) ואם זבחה שלמים קרבנו

- שתהא זביחה לשם [שלמים] ... והכא כתיב **(ויקרא צו ז,טו) זבחה** - שמע מינה: שתהא זביחה לשם שלמים.

... ואשכחן שנוי קודש, שנוי בעלים מנלן? **[רש"י שם]** - שצריך לשחטו על מנת שיתכפרו בעליו וגו'

אמר רב פנחס בריה דרב אמי, אמר קרא: **(ויקרא ג,א) ובשר זבחה תודת שלמים** - שתהא זביחה לשם תודה

ויקרא צו ז,טו: ובשר זבחה תודת שלמים פיוס קרבנו ואכל לא-יגיה ממנו עד-בקר:

ובשר – רביעי, **זבחה** – יתיב, שתהא זביחה **זווקא** לשם **תודת** וכך לכל סוג קרבן אחר אבל כאן דווקא

תודת שלמים - מונח זקף-קטן לשם בעלים ועוד לימוד?

(וי ג,א) ואם זבחה שלמים - מרכא טפחא, כעין יתור לרבות מהשלמים לכל סוג קרבן אחר **קרבנו** אתנה, מגביל שיהא לשם קרבן

מסוג מסוים ולא לשם משהו כללי ואז יחליט

ויקרא ויקרא ג,ב: וקמך ידו על-ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד

וירקו בני אהרן הפהגים את-הדם על-המזבחה סביב:

[בבלי יומא סב,ב] אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר **(וי ג,ב) ושחטו פתח אהל מועד** - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול.

[רלב"ג] (וי ג,ב) ... ושחטו פתח אהל מועד - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה

היתה נקראת **פתח אהל מועד**, רוצה לומר: מבוא **אהל מועד**. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא **אהל מועד**, רוצה לומר, שממנה יבוא אל **אהל מועד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד

[רלב"ג] (וי ג,ב) וקמך ידו על-ראש קרבנו - כבר בארנו זה במה שקדם **(וי ד,א)**. וראוי שיובן מזה, שאין הסמיכה נוהגת אלא במה שאפשר שיאמר בו שהוא **קרבנו**; ולזה לא תהיה הסמיכה בפסח ובכור ומעשר. ועוד, שהם אינם באים על חטא כלל, והסמיכה הוא

בעבור החטא, כמו שקדם **(וי ד,א)**. **ושחטו פתח אהל מועד** - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה נקראת **פתח אהל מועד**, רוצה לומר: מבוא **אהל מועד**. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי

כל העזרה הוא מבוא **אהל מועד**, רוצה לומר, שממנה יבוא אל **אהל מועד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה

מבואר מאד. **וירקו בני אהרן הפהגים** - בעת שהם ככהנם; להוציא החללים ומחוסרי בגדים ושאר מה שידמה לזה. ויתבאר שמשחיטה ואילך מצות כהונה, על האופן שהתבאר במה שקדם **(וי א,ה)**. **על-המזבחה סביב** - רוצה לומר: למטה מחוט הסקרא. ושם

היה נותן שתי מתנות שהן ארבע בשתי קרנות לאלכסון המזבח, כמו שבארנו במה שקדם **(וי א,ה)**.

[בבלי עירובין ב,א] (וי ג,ב) ושחטו פתח אהל מועד. **ושחטו** – זקף-גדול – שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשחט שחיטה כשרה בור כמו ככהן; שני ענינים עוסקים במקום זמן שחיטת שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחיטה כשרה בכל העזרה

שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות – פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

פתח – טפחא ללא מרכא, שנוי משמעות מפתח למבוא לאהל מועד, ממלת פתח במובן של מעבר בין קירות למשמעות שהדלתות של הפתח פתוחות.

פתח – טפחא ללא מרכא, בתפקיד פותח טפח לאחד את שלוש המלים למשמעות אחת **פתח אהל מועד** וע"י טעמי המלים אהל מועד מתברר מקום שחיטה כשר ופסול.

אהל – מונח מרבה על מלת פתח במשמעות מבוא לאהל מועד את כל העזרה אפילו אחורי ההיכל **מועד** – אתנה, מגביל מקום שחיטה לרצפת העזרה ולמזבח וממעט את גג ההיכל. צ"ע כי ב-**[בבלי זבחים קז,ב]** גג אינו שחוטו חוץ.

ויקרא ג,ג: והקריב מזבחה שלמים אשה לה' **את-החלב המכסה את-הקרבן ואת כל-החלב אשר על-הקרבן:**

[תורה תמימה] (וי ג,ג) והקריב מזבחה שלמים - מה ת"ל **מזבחה שלמים** - לרבות אעפ"י ששחטו שלא לשמו **(תו"כ):**

[תו"ת הערה יח] דייק יתור לשון **מזבחה שלמים** הדול"ל והקריב ממנו, כיון דמוסב על קרבן שלמים (המוזכר ב-ג,א), כאשר כן

כתיב בכ"מ ב' בפ' ויקרא ובפ' צו, ולכן דריש **והקריב מזבחה** בכל אופן שהוא זבח אף על פי ששחטו שלא לשם זבח הנועד לו, כגון ששחט עולה לשם שלמים או להיפך, צריך לנהוג בו מנהג קדשים בכל דבר הנוגע לכל העבודות, ועיין בריש זבחים דיליף זה מפסוק אחר. ובתו"כ איתא כאן עוד דרשה **מזבחה שלמים** אף על פי שלא סמך עליהם, ואנחנו השמטנוה, מפני דבכלל קיי"ל שאין סמיכה

מעכבת בכל הקרבנות כמבואר לפנינו בריש פרשה א' בפסוק וסמך וגו' ונרצה, ולקמן פרשה ד' פ' כ': **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (וי ג,ג) והקריב מזבחה שלמים**. **אף על פי שלא נשחטו לשמן**. שלמים **אף על פי לא סמך ידו עליהן**.

(וי ג,ג) והקריב מזבחה שלמים – פשטא מונח זקף-קטן, פשטא ... זקף-קטן בתפקיד רמז לשני לימודים בתו"כ כפשט הכתוב.

מזבחה – מונח בתפקיד רבוי בלשון **[תו"כ]** נשמע רבוי אחד, בלשון **[לקח טוב]** מפורש שני רבויים "לרבות (שקרבן שלמים נשאר

שלמים) אעפ"י" שלא התקיימו (לימוד א) שחיטה לשם שלמים, (לימוד ב) סמיכת הבעלים עליו.

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (וי ג,ג) אשה לה' **אשים לה'** אשים לה' לשם הקדוש ברוך הוא. מיכן אמרו **(אשה** – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי,

משנה ממטרה יחידה הכתובה כאן לשם אשים לה' ומרבה) לשם ששה דברים הזבח נזבח. לשם זבח. לשם זובח. לשם ה'. לשם אשים. לשם ריח. לשם ניחוח. וחטאת ואשם לשם חטא. אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו אחד מכל אלו כשר מפני שהוא תנאי בית דין

שאינ המחשבה הולכת אלא לאחר העובד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א; תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות; מכל מקום: דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובתו"פ.

הערה: סברנו כי הנאמר ב-(ו"י א"י) ו-(ו"י א"י) **עלה הוא** רמז בתבנית טעמים מונה רביע בתפקיד לפחות ארבע, שמרמזת לשישה דברים בזבח. **[תורה תמימה] (ו"י א"ט) עלה אשה ריש-ניחות לה'**: ע"פ **[זבחים מזב]**, מנה ששה הדברים הנ"ל בזבח.

(ו"י ג,ג) ... את-החלב המכסה את-הקרב ואת פל-החלב אשר על-הקרב: בירור איזה חלב מוקטר על המזבח. **[פסיקתא זוטריתא (לקח טוב)] (ו"י ג,ג) ... את-החלב המכסה את-הקרב.** לפי שנאמר **(ו"י ג,טז) פל-חלב לה'**. יכול אף חלב דפנות בכלל (שאינו על איברי העיכול). ת"ל **(ו"י ג,ג) את-החלב המכסה את-הקרב ואת פל-החלב אשר על-הקרב:** רבי ישמעאל אומר להביא חלב שעל הקיבה (טט) וכולל עמה בית הכוסות והמסס. ביחד נקראים (כרס). ר' עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין (טט) ולא הכרס): מההסברים לציורים ב-**[חולין מטב, 1 שוטנשטיין]** משמע שמדובר כאן בשלושה מיני חלב. **חלב אחד** שגם עוטף כשלמה וגם דבוק חלקו לשלושה חלקי הכרס. **חלב שני** העוטף הפנימי של הדקין (המעני הדק הנקרא כאן **הקרב**) ועוד **חלב שלישי** העוטף החיצון לחלב הפנימי של הדקין. על פי הסבר זה נסביר את הכתוב **(ו"י ג,ג) ... את-החלב המכסה את-הקרב** – פשטא מונח זקא-קטן, מתאר את שני חלקי החלב שעל הדקין. **החלב** – פשטא, הנראה יחיד **המכסה** – מונח מרבה, אף-על-פי שנראה יחיד הוא באמת מכסה **את-הקרב** – זקא-קטן בתפקיד שניים, בשני מכסים של חלב (חלב שני (פנימי) ושלישי (חיצון) לעיל) מעל הדקין. **את-החלב** – מקף בורר בחלב הפנימי בין החלב הדבוק לדקין שהוא לא להקטרה, ובין חלקו שהוא כשלמה והוא להקטרה. החלב החיצון כולו להקטרה. טעם זקא-קטן של **החלב** מלמד על שני סימנים של איסור שהן (סימן א) תותב (סימן ב) וקרום ונקלף וזה מלמד לכל חלב שלהקטרה (שנראה בהמשך שנלמד מבענין תבנית של הקש).

החלק הבא של **(ו"י ג,ג)** עוסק בחלב היחיד שעל שלושה חלקי הכרס. **[תורה תמימה] (ו"י ג,ג) ואת פל-החלב - תניא, ואת פל-החלב אשר על-הקרב,** ר' ישמעאל אומר, להביא חלב שעל הקיבה, ור' עקיבא אומר, להביא חלב שע"ג הדקין **[חולין מטב, ב]:** **[תו"ת הערה יט]** באור פלוגתתם דפליגי במוכן לשון **המכסה**, ר' ישמעאל ס"ל (סובר), דלשון כסוי יורה לא רק כסוי הפרוש כ-שמלה אלא גם הנאחו ונדבק במקצת במקומות מקומות, ור' עקיבא (סובר) דלשון כסוי מורה רק כסוי הפרוש כשלמה, וטבע החלב שע"ג הקיבה (**חלב אחד** לעיל) שאינו פרוש כשלמה אלא אחוז ונדבק במקומות מקומות, ולכן (סובר) ר' ישמעאל דגם חלב זה אסור (הדבוק והנע כשלמה כהוסבר לעיל) וכשי"כ חלב שע"ג הדקין שהוא פרוש כשלמה, ור"ע (סובר) דרק חלב שע"ג הדקין (חלב שני ושלישי) אסור מפני שהוא פרוש כשלמה ולא חלב שע"ג הקיבה (**חלב אחד** לעיל שהוא מחובר באי אילו מקומות לחלקי הכרס), והרובי **פל-חלב** אינו בא לרבות אותו. ולענין פסק הלכה לא הוכרע בין הפוסקים כמאן קיי"ל, ולכן אנו נוהגין איסור בשניהן, וע' ביו"ד סי' ס"ד: **(ו"י ג,ג) ואת פל-החלב** – מקף כבורר בין שתי דעות כמפרש **[רש"י] (ו"י ג,ג) ואת פל-החלב** וגו' – (דעה א) להביא חלב שעל הקבה' (לאסור אותו בנוסף לחלב שעל הדקין), דברי רבי ישמעאל. (דעה ב) רבי עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין (לאסור אותו בלבד): ולפי הסברנו בשילוב עם **[תו"ת הערה יט] (ו"י ג,ג) פל-החלב** – מקף לרבי עקיבא כבורר וממעט מההקטרה את החלב שעל הקיבה (הכרס בכלל) במקומות שהוא דבוק ולאסור את החלק הפרוש כ-שמלה שהוא להקטרה. **(ו"י ג,ג) ואת פל-החלב** – פשטא זקא-קטן, ואת – פשטא בתפקיד **חלב אחד** (לדעת הכל) הוא החלב שעל הקבה (הכרס) ו**מ-החלב** – זקא-קטן בתפקיד שני דברים מרבה עליו כמפרש **[שפת"ח ר]** פירוש וכל שכן **(החלב)** שעל הדקין שיש בה שני סימנים של איסור שהן (סימן א) תותב (סימן ב) וגם קרום ונקלף אבל שעל הקיבה (טט: במקומות ש) אינו תותב אלא חתיכות חתיכות חלב יש (טט: להתייר, **פל-החלב** – מקף לרבי עקיבא כבורר וממעט מהקטרה את החלב המחובר באי אילו מקומות לחלקי הכרס). (סוף **[שפת"ח ר]**) ופירוש תותב שמלה כמו היא שמתלו מתרגמין היא תותביה:

[תורה תמימה] (ו"י ג,ג) אשר על-הקרב - תניא, ר' עקיבא אומר, ואת פל-החלב אשר על-הקרב. מה חלב המכסה תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף **[חולין מטב, ב]: [תו"ת הערה כ] ר"ע** לשיטתיה בדרשה הקודמת כמש"כ שם דס"ל דלשון כסוי מורה רק כסוי הפרוש כשלמה על הבשר, ומכיון דכתיב כאן **המכסה** לכן החלב שאינו מתוח ופרוש כשלמה רק נאחו במקצת במקומות שונים אינו אסור מה"ת, וזהו שאמר כי אינו אסור רק חלב שהוא תותב קרום ונקלף שעליו שייך לשון מכסה, ושורש תותב הוא תרגום שמתלו לעורו, ודעת ר' ישמעאל דלא בעינן תותב, וקיי"ל כר"ע, ועיין ביו"ד סימן ס"ד: **(ו"י ג,ג) ... את-החלב המכסה את-הקרב ואת פל-החלב אשר על-הקרב:** ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנה ... סלוק), בתפקיד הקש כלימוד ר' עקיבא מ-**החלב אשר על-הקרב:** אל חלב בכל מקום שיהיה אסור אם הוא (א) תותב (ב) קרום ונקלף

[תורה תמימה] (ו"י ג,ג) אשר על-הקרב - אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שע"ג המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת, וזהו חלב אשר על-הקרב ^(א) [חולין צג,א]: **[תו"ת הערה כא] המסס הוא האצטומכא, ונקרא המסס ע"ש שמעכל את המאכל, מלשון הכתוב אחינו המסו את לבבינו (פ' דברים) וסמוך ליה בסוף הכרס בשר עשוי ככובע ובתוכו חדרים קטנים ועומדים כמו כוסות, ולכן נקרא אותו המסס בשם בית הכוסות ושניהם דבוקים זה לזה, והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומקיבה לדקין.** ואמר בזה דהחלב אשר על גבן אסור וזהו **חלב אשר על-הקרב**, אמנם אין הכוונה על הקרב ממש, שהרי זה שעל הקרב ממש הוא פרוש כשלמה ונקלף [ע"ל אול י"ט] ולא כן הוא חלב שע"ג המסס ובית הכוסות (טט: שדבוק ולא נקלף), אלא ר"ל שגם הוא נכלל בחלב שעל הקרב, מפני שאותו **חלב שעל הקרב** הוא דבוק לחלב שע"ג המסס ובית הכוסות (כמו שמוסבר בציוורים שנדונו לעיל): **(ו"י ג,ג) אשר** – טפחא ללא מרכא לפניו, כשנוי ורבי, **על-הקרב** – מקף בורר, סלוק מגביל **על-הקרב** – מקף בורר, מלת **על** במשמע מעל ולא על הקרב ממש, ובמשמע על ממש. מלת **הקרב** במשמע הכרס ובמשמע הדקין. כשמדובר על הכרס אז **על-הקרב** משמעו שכבת חלב יחידה חלקה דבוק במקומות לשלושה אברי הכרס (בית הכוסות, המסס והקיבה) ואינו להקטרה, וחלקה פרוש כ-שמלה האסור לאדם ומוקטר. כשמדובר על הדקין אז **על-הקרב** משמעו שתי שכבות חלב הפרושות כ-שמלה זו מעל זו ושתיהן מוקטרות. **על-הקרב** – סלוק מגביל, אפשר שמגביל האיסור לחלב הפרוש כ-שמלה. אבל ב-**[חולין צג,א]** אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שע"ג המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת (ואינו מבחין בין הדבוק לנע כשלמה). ובסוף **[תו"ת הערה יט]** ולענין פסק הלכה לא הוכרע בין הפוסקים כמאן קיי"ל, ולכן אנו נוהגין איסור בשניהן, וע' ביו"ד סי' ס"ד:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר ל) כי במצוות האמתי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.10 ויקרא א,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)
ויקרא א,ב: ונתח אתו לנתחיו ואתראשו ואתפדרו וערף הפהו אתם על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבח:
מבוא לפסוק **(התורה והמצוה (התנו"מ), מלב"ם סח ויקרא פרשת ויקרא (מקטע א) (וי א,ב) ונתח אתו לנתחיו וכו' (וי א,ט) וקרפו וקרעו וכו'.** פסוקים האלה כפולים בבן בקר ובבן צאן. וכבר בארנו (במלב"ם) ס' כב) שכל הכפולים בבן צאן הם למותר ונדרשים. וכבר נזכרו הדרושים כולם בבן בקר בספרא איש על מקומו. ומקצת הדרושים הוכפלו פה ראשי פרקים מהם. **שמ"ש (וי א,ב) ונתח אתו** כשר ולא פסול **אתו לנתחיו** וכו' כבר נז' (תו"כ=ספרא פרק ה מ"ז) ומפורש (בס' מז) ומ"ש **ואתראשו** מלמד שהראש קודם, נז' (פ"ו מ"ב) ומפורש (בס' נג) **שנדרש מעולת צאן**, ומ"ש **וערף הפהו אתם** כסדרן מבוואר במ"ש (בס' מט) כגדר **פעל ערף** ונזכר בספרא (פרשה ד משנה יב) והגם שעדיין אין מוכרע מזה שיערף הנתחים כסדרן כי כל שמסדר אותם על ערף מיוחד יצדק עליו פעל ערף, נראה שזה למד ממלת **אתם** שהיה לו לכתוב) וערכם, וכבר בארתי (ס' מז) שכ"מ שבא הכינוי דבוקה אל מלת את יציין גוף הפעול בפרטות (כאן חלק אחר חלק), ופי' שיערוך אותם כפי שהם כסדרן (בסדר מסוים שעליו יש מחלוקת כנלמד), וביומא (דף כה ע"ב) יש בזה פלוגתא איך הי' הסדר, ור' יוסי ס"ל דרך **הפשטו** הי' קרב, ור"ע ס"ל דרך **נתוחו**, וריה"ג (ר' יוסי הגלילי) ס"ל דרך **עליו** עיין שם. ואחר דכולהו סתימאה אליבא דר"ע משמע דפה ר"ל **כסדר הנתוח**, ולכן אמר מלת **אתם** אצל בן צאן שלא נז' בו הפשט רק נתוח, ללמד שמלת **אתם** מציין כפי הסדר שנתח אותם (שזה נלמד מסמיכות מלת ערף לכתוב לפניו **ונתח אתו לנתחיו ... וערף**). ומ"ש **על-העצים** וכו' שלא ישנה וכו' נז' (בפרשה ד' סוף מ"ה) ומפורש אצלי (בס' נד). ויש בזה ד' **דרושים** ופה נשמטו יתר הדרושים. ומ"ש **במשנה ד' (וי א,ג) והקרבו והקריבו וכו' וכו' אפי' נתערבו וכו' נז' (בפרשה ד' משנה ו') ומפורש (בס' נה). ומ"ש **ויתן** יכול מה רחיצה וכו' נז' שם (משנה ז') ומפורש (בס' נו). ומ"ש **במשנה ה' (וי א,ג) והקריבו הפהו את-הפל' לכבש**, מובא בגמ' (חגיגה דף יא פסחים דף סה יומא כז זבחים דף ד יד כד לח). ומ"ש **אעפ"י שפסול אעפ"י שיוצא מוזכר (בפרשה ד משנה ח' ט') ומפורש (בס' נז).** וחסר פה חצי הדרוש השני שנדרש מפה:**

ר' יוסף בכור שור (וי א,ב) **ונתח אתו לנתחיו**. אף על פי שפירש הנתוח גבי בן הבקר (ב-וי א,ג) **והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה**), צריך לפרש גבי בהמה דקה, שלא תאמר: בן בקר ראוי לנתח כל אבר מנה יפה בפני עצמו, אבל בבהמה דקה לא, קא משמע לן (שמנתח בהמה דקה), אבל ההפשט לא הוצרך דדבר פשוט הוא, שבהמה דקה צריכה פשוט כמו גסה. **ונתח אתו לנתחיו**. אמנם נאמר ב-**ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד פרק ה (ד)** ... שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם ... אבל יש לימוד בפר' אחרי מות שהכהנים לא נתנו לזרים לשחוט במשכן כדי למנוע מחשבת עבודה זרה, ולגבי הפשט ונתוח כתבו **רבי יוסף בכור שור** ו-**דעת זקנים מבעלי התוספות** מסבירים את נושא (במ' נשא ד,מז) **פליהפא לעבד עבדת עבדה** באופן המרחיב מאד את עבודת הלויים. **ריב"ש** (מז) **עבדת עבדה** - שיר, שחיטה, הפשט ונתוח, שהיא **עבדה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. **ועבדת משא** - שהיו עושים בני **שלאשים**. **דעזמבה"ת** ו-**הדר זקנים** (במ' נשא ד,מז) **לעבד עבדת עבדה**. שחיטה הפשט ונתוח שהם עבודת הכהנים וזה היו עושים הלויים כדכתיב בעזרא וכן בדברי הימים. וזה לא כנלמד בפר' בעלתך שלוי אסור בעבודת כהנים בכלל.

נאמר ב-**(וי א,ג) ופשט אתו על ירך המזבח צפנה לפני ה'** ו**תקרו בני אהרן הפהגים את-דמו על-המזבח סביב:** שלושה הכתובים **(וי א,ג) ופשט ... ותקרו ... את-דמו** מלמדים שבכך הורצה הקרבן וכיפר על המקריב. נאמר ב-**(וי א,ב) ונתח אתו לנתחיו** בין פסוק **(וי א,ג)** ובין פסוק **(וי א,ב)** מסתרת פעולת הפשט עור העולה מן הצאן שאינה מוזכרת. ואילו בעולה מן הבקר נאמר ב-**(וי א,ה) ופשט ... ותקרו את-הדם** וב-**(וי א,ג) והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה:** אפשר כי הבדל זה מרמז שהפשט ונתוח בעולה אינם אלא למצוה, אבל אינם מעכבים.

כדי להבין מה מרומז בתבנית הטעמים של **(וי א,ג) ונתח אתו לנתחיו** נעיין במקורות אהדים.
ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז (ג) (וי א,ג) ונתח אתו (את הקרבן ה) כשר לא הפסול, ב-**(וי א,ג)** לומד הפשט השייך לכל הבהמה הכשרה (פרט לראש) ואח"כ ניתוח לנתחים. והפסולה **הח"ח**: כגון שנשחטה עם מחשבת חוץ לזמנה וחויך למקומה) נשרפת בעורה מחוץ למחנה. (המשך ספרא) **(וי א,ב) אתו, אתו לנתחיו** ואין נתחיו לנתחיה **אמנם** ע"פ **[בבלי זבחים פ"ה] שהביא [תורה תמימה] הכתוב (א,ג) (וי א,ג) עלה הווא** מלמד לשם ששה דברים הזבח נזבח **[תורה תמימה] (ויקרא א,ט) עלה וגו' - לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחח, דכתיב עלה הווא אשה ריח ניחח לה, עולה - לשם עולה, אשם - לשם אשם, ריח - לשם ריח, ניחח - לשם הנחת רוח, לה' - לשם ה'.**^(ט) אבל זה נלמד מהכתוב עצמו לכן אין ללמוד אותו מתבנית הטעמים שמתאימה ללמוד לפחות ארבעה דברים. אפשר כי תבנית הטעמים של **(א,ג) (וי א,ג) עלה הווא** – מונח רביע, באה ללמד לפחות ארבעה לימודים אחרים, שע"פ הסבר **[האנצ' התל' כרך י, הפשט ונתוח המתחיל בטור שכו]]** **הם** (ט: א) עולה אף על פי שלא הפשיט, (ט: ב) אף על פי שלא ניתח, (ט: ג) יכול אף על פי שלא נשחט בצפון, תלמוד לומר: הוא; ומה ראית להכשיר בהפשט ונתוח (בכל מקום בעזרה) ולפסול בצפון (אם לא נשחט בצפון), שכן הפשט ונתוח הם לאחר הרציה - זריקת הדם - ושחיטה בצפון לפני הרציה⁴², (ט: ד) שהרי אם נאבד העור והאימורים - ובעולה כל הבשר - לאחר זריקת הדם אינם מעכבים את הכפרה, כל שכן אם הקטירו בלא הפשט ונתוח⁴³.
(ט: ה) אין שחיבת פסול בשעת הפשט ונתוח פוסלת, (ט: ו) לא מחשבת שינוי השם, (ט: ז) ולא המחשבה לאכול (ט: ח) או להקטיר חוץ למקומו או חוץ לזמנו.⁴⁴

[האנצ' התל' שם הערה 42] תו"כ שם פרק ז. ועי' קרבן אהרן צו מכילתא דמלואים אות יז שר"ל שמחלוקת תנאים אם הפשט מעכב וצ"ע, ועי' להלן: (סעיף) במדבר ובבמה.
ספר מצוות גדול עשין סימן קפ (מביא) ... תניא בפרק גיד הנשה (חולין ז, א) וגם היא משנה בפרק המזבח מקדש זבחים (פה, ב) צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן התישיים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברין מקטירים את הכל שנאמר **(וי א,ט) והקטיר הפהו את-הפל' המזבחה את-הפל'** – מקף כבורר מתי הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים" עולים למזבח ומתי לא עולים והתשובה) פירשו (נחתכו מן האיברים המנותחים קודם להעלאת האיברים למזבח אפשר כמרומוז בטעם קדמא של מלת **(וי א,ט) והקטיר**) לא יעלו שנאמר **(דב' ראה יב,כו) ופשית על-הירך הקטיר את-הדם על-המזבח ה' אלהיו** (ולא הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים"). וכולם שפקעו מעל גבי המזבח לא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוות האמנותי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' ששנויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יחזיר כדאיתא בפרק המזבח מקדש (פו, א). איברים שפקעו מעל גבי המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצי הלילה יחזיר שנאמר (וי' צו ו,ב) **על מוקדה על המזבח פל'ה'ל'לה** ואם אין בהן ממש (אלו הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים") אפילו פקעו קודם חצות לא יחזיר (רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ב, ג"ג):

[כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פ"ו ה"ב] [ב - ג] צמר שבראשי כבשים וכו' עד אחר חצות לא יחזיר. משנה וגמ' ב' המזבח מקדש (דף פ"ה:) פירש"י אין בהם ממש שנשרפו כולן. ובפ' ב' דמעילה (דף ט'): דייק דדוקא פקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר הא ע"ג המזבח יחזיר:

ואם תאמר שיפרישו הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים" בשעת ניתוח האיברים, מצאנו **[משנה תמיד פ"ד, מ"ג]** שבה נאמר וקרני בין אצבעותיו משמע שמועיל הישארות הקרניים להעלאת הראש למזבח.

[משנה תמיד פ"ד, מ"ג] ... נמצא כולן עומדין בשורה והאברים בידם הראשון בראש וברגל הראש בימינו וחוטמו כלפי זרועו וקרני בין אצבעותיו ובית שחיתו מלמעלן והפדר נתון עליה ...

[רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ח] כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזרקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שזרקו הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

[כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ח] כל הזבחים מקטירין וכו'. מפורש בתורה: וכל הזבחים מפשיטין אותן וכו'. בפרק טבול יום (דף ק"א): נתבאר דכ"ע מודו דאין הפשט קודם זריקה וכתב רש"י מפני שאסור לשהות הדם כ"כ ובסוף הל' פסולי המוקדשין כתב רבינו זבח שהופשט קודם זריקה אינו פוסל:

(וי' א,ב) ונתח אתו לנתחיו – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) ע"פ תו"כ **[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז]** (ג) **(וי' א,ב) ונתח אתו** (את הקרבן ה) כשר לא הפסול, **אתו אתו לנתחיו** ואין נתחיו לנתחיה

(לימוד ב) אפשר שמלמד שהניתוח עשוי לכלול פעולת הסרת קבוצת פריטים שנמנים להלן "צמר ... הטלפים" שאינם איברים לעצמם. אבל אם לא הסיר לא מעכב.

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז] **וְאֶת־רֵאשׁוֹ וְאֶת־פְּדֵרוֹ** מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האברי', **[תורה תמימה (=תו"ת)]** **(וי' א,ב) וְאֶת־רֵאשׁוֹ וְאֶת־פְּדֵרוֹ** (פדר – החלב המכסה את הקרב) – תניא, מניין לראש ופדר שקודמין לכל האברים (לניתוח) ת"ל **(וי' א,ב) וְאֶת־רֵאשׁוֹ וְאֶת־פְּדֵרוֹ וְעַדָּהּ** ^(דב' ראה יב,כו) **[וימא כ"ה ב']**: **[תו"ת הערה צד]** טעם דרשה זו פשוט דמדייק כיון דכתיב **(וי' א,ב) וְנָתַח אֹתוֹ לְנִתְחָיו** א"כ גם הראש והפדר בכלל כל נתחים הם ולמה חשבן לעצמן, וכן דייקנין כזה לעיל ב-) **(וי' ח,א) וְעַרְכּוֹ בְּנֵי אֶהָרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנִּתְחִים אֶת־הָרֵאשׁ וְאֶת־הַפְּדֵר**, ודריש **סמיכות** (למלת) **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ** שקודמין לכל האברים להערכה:

(וי' א,ב) וְאֶת־רֵאשׁוֹ וְאֶת־פְּדֵרוֹ - מקף בורר בין הולכה לכבש ואח"כ למזבח בלא סדר מסוים, ובין הולכה בסדר מסוים. כאשר הראש בראש. **(וי' א,ב) וְאֶת־רֵאשׁוֹ** - טפחא בתפקיד שנוי, אפשר שמרמז להולכתו הפוך, קרניו כלפי מטה ובית השחיטה כלפי מעלה. **(וי' א,ב) וְאֶת־פְּדֵרוֹ** - מקף בורר בין הולכת הפדר לעצמו לכבש ואח"כ למזבח ע"י כהן הנושא אותו בלבד, ובין הולכת הפדר כאשר הוא מכסה את בית השחיטה, ונישא ע"י כהן הנושא את הראש הפוך.

(המשך ספרא) **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם** כסדרן **(הח"ח)**: שהיה מכוין בזריקתו שהיו האברים נופלים מסודרים בשוה.) ועל עריכה זאת מביא **[תורה שלמה רב]** **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם**, **(דב' ראה יב,כו)** **וְעֲשִׂיתָ עֲלֵיהֶם הַכֶּשֶׁת וְהָיָה עֲלֵיהֶם אֶת־הַיָּדָיִם** מקיש בשר לדם מה דם בזריקה אף בשר בזריקה יכול יהא עומד ברוחן וזורק ת"ל **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם** עומד בקרוב וסודרו על גבי מערכה **[ספרי ראה פ' עח]**

אפשר כי אם האיברים נפלו על עצי המערכה שלא כסדר הולכתם, כהן חוזר ומסדרם כסדר הולכתם. **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) זריקת איברי התמיד קרוב לעצי המערכה כדי לכיוון שהיה מסודרים כדרך הולכתם, ואם בכל זאת לא מסודרים בא כהן ומסדרם.

[תורה שלמה רג] ע"פ **[תנ"י בחקתי נוב]**... אמר להם הקב"ה למלאכים מי מקיים תורת ומצותי, אמרו לו אנו מקיימים תורתך, אמר להם אין אתם יכולים וכו', התחיל הקב"ה אומר למלאכי השרת מי ביניכם עורך לי כשם שישאל עורכים לי, שהייתם אומרים (תה' פט,ז) מה אנוש כי תזכרנו (ובן אדם כי תפקדנו) עורכים לי קרבנות כמה שנאמר **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם**

(לימוד ב) בפנימיות התורה עריכת הקרבן לה' מעידה על האדם המקיים את תורת ומצותו ה' הפך מדעת המלאכים שאמרו לא לברוא אדם כי לא יקיים את תורת ומצוות ה'.

(המשך ספרא) **(וי' א,ב) עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ** שלא ישנה בהם מקום המערכה **(הח"ח)**: שלא יעשה להם מערכה אחרת רק המערכה שמקריבין עליה קרבן התמיד).

(וי' א,ב) עַל־הַעֲצִים – מקף כבורר בין מקום האברים מעל העצים ובין מקום האברים סמוך לעצים, ומשמע מעל העצים. **(וי' א,ב) עַל־הָאֵשׁ** – מקף כבורר בין מקום האברים מעל אש המערכה ובין מקום האברים סמוך לאש המערכה, ומשמע מעל האש.

(וי' א,ב) עַל־הַמִּזְבֵּחַ – מקף כבורר בין מקום האברים מעל המערכה המרכזית (החדשה בכל יום) שבמזבח ובין מקום האברים סמוך למערכה זאת או מעל מערכה מיוחדת לקרבן התמיד. ומשמע מעל האש מעל עצי המערכה המרכזית (החדשה בכל יום).

(וי' א,ב) עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, פשטא מרמז שלימודים אלו בפשט הכתוב.

(וי' א,ב) אֲשֶׁר – המלה מרבה, טעם טפחא בתפקיד שנוי. צ"ע **(וי' א,ב) עַל־הַמִּזְבֵּחַ** – סלוק כמגביל מתן אברי קרבן התמיד מעל האש מעל עצי המערכה המרכזית.

(וי' א,ב) וְעַדָּהּ הַפְּהֵן אֹתָם עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ – זקף-קטן ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנה ... סלוק) כעין תבנית של הקש. ראה **(וי' ח,א) [תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב, ה"ד]** בתוך ירושלמי זה דרשה (ג) היקש ממלת **(וי' א,ב) וְעַדָּהּ** בטלה של עולה אל מלת **(וי' ח,א) וְעַרְכּוֹ** של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל- **(וי' ח,א) וְנָתַנּוּ** ... אש ללימוד לטלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה (מרכזית) חדשה.)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – פחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.11 ויקרא א,א (התשפ"א)

ויקרא א,א: וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קֶרְבֵנוּ לְהָי' וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹן מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קֶרְבָנוּ: (רש"י) (וי' א,א) מִן־הָעוֹף - ולא כל העוף, לפי שנאמר (ויק' א,א) לְרַצְנָכֶם תְּמִים זָכָר בְּקֶלֶר בְּפִשְׁבִים וְבָעִיִם: תמות וזכרות בהמה, ואין תמות וזכרות בעופות, יכול אף מחוסר אבר, תלמוד לומר מִן־הָעוֹף:

[שפת"ח ר] פירוש אף על פי שהעוף בעל מום כשר, מכל מקום מחוסר אבר פסול אבל לא אמרינן (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף וי"ו מוסף ויהא פסול אפילו בעל מום ושיהא זכר אם כן (ויק' א,א) תְּמִים זָכָר שנאמר בצאן למה לי ילמד תחתון מעליון אלא למעוטי אתא (ט: בעוף מחוסר אבר):

[תורה תמימה (=ת"ת)] (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף - תניא, יכול יבשה גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה כשרה לקרבן, ת"ל מִן־הָעוֹף ולא כל העוף^(ט) [קדושין כ"ד ב']:

[ת"ת צו] החדוש בזה אף על פי דקיי"ל אין תמות בעופות והיינו שאין המום פוסל בהם לקרבן, כפי שיתבאר ב- (ויק' א,א) לְרַצְנָכֶם תְּמִים זָכָר בְּקֶלֶר בְּפִשְׁבִים וְבָעִיִם: ודרשינן ולא בעופות, בכ"ז מחוסר אבר פסול וכמו שחשיב בזה. וטעם הדרשה מלשון מן מדלא כתיב ואם עוף קרבנו:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף - ואלו זכר ונקבה לא נאמר בעוף, לפיכך אף טומטום ואנדרוגינוס כשרים בעוף^(ט) [ת"ת כ]:

[ת"ת צז] הא דזכר ונקבה לא נאמר בעוף מבואר ממש"כ באות הקודם מפסוק (ויק' א,א) תְּמִים זָכָר בְּקֶלֶר בְּפִשְׁבִים וְבָעִיִם: ודרשינן ולא בעופות, ועיי"ש לפנינו, וכיון שכן ממילא כשרים אף ט"א, דממ"נ מה שהם כשרים הם:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה - מה ת"ל עֲלָה, לומר לך, עוף עולה ואין עוף שלמים^(ט) [ת"ת כ]:

[ת"ת צח] הרבותא בזה, דאע"פ דשלמים קילא מעולה דמותת לבא נקבה והו"א דגם עוף מותר, קמ"ל. וטעם הדיוק פשוט דכיון דאיירי בענין עולה כמו שהתחיל לעיל בפסוק ג' אם עולה יקרבנו ועל זה סובב הולך כל הפרשה, וא"כ ל"ל למכתב (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קֶרְבֵנוּ ודי היה שיאמר ואם מן העוף קרבנו וממילא הוי ידעינן דקאי אעולה, לכן דריש דחזר השם עולה למעוטי שלמים שאין באים עופות:

(וי' א,א) קֶרְבֵנוּ - מכאן שהיחיד מביא קרבן עוף ואין הצבור מביאין קרבן עוף^(ט) [ת"ת כ]:

[ת"ת צט] דייק לשון קֶרְבֵנוּ דמיתור, ודי היה לכתוב ואם מן העוף עולה לה'. וטעם הדבר שאין צבור מביאים עוף משום דקרבן עוף בכלל מיוחד רק לעניים שאין ידם משגת לקנות בהמה כמבואר בס' ויקרא כ"פ, וזה לא שייך בצבור מפני שאין הצבור מיעני כמ"ש בריש הוריות ד' א', אבל בשותפות בא קרבן עוף כמ"ש במנחות ק"ד ב' הכל באין בשותפות חוץ מן המנחה:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קֶרְבֵנוּ - דרגא תביר מרכא טפחא, שתי קבוצות טעמים מלמד שתי הלכות. (הלכה א) (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קֶרְבֵנוּ - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל כל אחד חלה (הלכה א). קבוצת הפרטים הם סוגי הקרבנות שבאים עופות, מרכא טפחא מרבה על עולה הנדבה, עולת חובה, חטאת, ועל כולם חלה ההלכה שאין מביאים מחוסר אבר, כולם זכר או נקבה או או"ט, אין בהם חובת תמות, ואם זה זוג אז הם מאותו זן שניהם מִן־הַתְּרִים אֹן שניהם מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה

(הלכה ב) (וי' א,א) מִן־הָעוֹף עֲלָה קֶרְבֵנוּ - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל חלקם לא חלה (הלכה ב). אין חובת תמות וזכרות בקרבן עוף, והלימוד עצמו בא מהכתוב בפרשת אמר. עוף תמים זכר או נקבה נלמד ממה שלא נאמר ב- (ויק' א,א) לְרַצְנָכֶם תְּמִים זָכָר בְּקֶלֶר בְּפִשְׁבִים וְבָעִיִם: וגם כאן הכתוב סתם לכן ב- [ת"ת כ] דרש להתיר גם עוף טומטום ואנדרוגינוס, והסרון אבר נרמז בטעם (וי' א,א) מִן־הָעוֹף - מקף בורר עוף שאינו מחוסר אבר וממעט עוף מחוסר אבר אבל לפי דרשת [ת"ת כ] והסברה ע"י [ת"ת צח] קבוצת הפרטים הם מיני הקרבנות שאפשר להביא מהעוף, וחזרת מלת עולה בעוף ממעט עוף מהבאתו כשלמים אע"פ שהוא בא זכר או נקבה ובזה דומה לשלמים. לפי דרשת [ת"ת כ] והסברה ע"י [ת"ת צט] קבוצת הפרטים הם מיני בעלי החיים לקרבנות שיחיד וצבור מביאים, ומיעט את העוף מקרבן צבור כי אין עניות במקום עשירות של המקדש.

הסבר בטעמי (וי' א,א) קֶרְבֵנוּ לְהָי'

[ת"ת צח] מסביר על חזרת מילת עולה בעוף אחרי שכבר נכתב עולה ב- (וי' א,א). ב- (וי' א,א), נאמר קֶרְבֵנוּ לְהָי' באותם טעמים כב- (וי' א,א). [ת"ת] (וי' א,א) קֶרְבֵנוּ - טפחא בתפקיד שנוי וזה כנדרש ע"י ר' שמעון [ת"ת] (וי' א,א) קֶרְבֵנוּ לְהָי' - תניא, ר' שמעון אומר, מניין שלא יאמר אדם לה' עולה, לה' מנחה, לה' תודה, לה' שלמים, אלא (ט: הסדר צריך להיות) עולה לה', מנחה לה', תודה לה', שלמים לה', ת"ל (וי' א,א) קֶרְבֵנוּ לְהָי' (נדרים ב' ב'):

[ת"ת י] טעם הדבר מבואר בגמרא דחיישינן דלמא יאמר לה' ולא יאמר קרבן ונמצא מוציא שם שמים לבטלה. ובפ"י הרא"ש הסביר הענין דחיישינן שמה אחר שיאמר לה' ימלך מלידור, ובשל"ה כתב הטעם דחיישינן שמה ימות מיד לאחר שיאמר לה', והחלוק שבין אלה הטעמים מבואר, דלפ"י הרא"ש אין שייך זה אלא בנדרים ונדבות, ולפ"י השל"ה שייך זה בכל דבר. ואמנם לדעתנו נראה יותר מסתבר פ"י הרא"ש, דלפ"י השל"ה קשה, שחיי"ל הלכה פסוקה בכ"מ בש"ס דלמיתה לזמן מועט לא חיישינן, וכן ייתר דמצות מברך עליהן עובר לעשייתן, ואם היה שייך חשש זה לא הו"ל להכמים לתקן לברך כן, וגם מצינו דבשאריו בדרים זולת נדרים ונדבות לא חששו לזה, שכן איתא במשנה יומא ל"ט א' טרף בקלפי ואומר לה' חטאת, ובתו"י שם הקשו מברייתא זו ותירצו דשאני התם דכתיב אשר יעלה עליו הגורל לה' והדר ועשהו חטאת, אבל לפי מה שכתבנו בדעת הרא"ש דרק בנדרים ונדבות שייך זה החשש אין צריך לזה, וכן מצינו במקרא (רות ב') שאמר בועז לקוצרים ה' עמכם ולא אמר עמכם ה', ואין להאריך עוד:

(וי' א,א) קֶרְבֵנוּ לְהָי' - אתנה מגביל שיש קודם להקדיש את העוף כמו שמקדיש בהמה כדרשה שמביא [ת"ת] (וי' א,א) קֶרְבֵנוּ לְהָי' - מלמד שצריך להקדים הקדשו להקרבנות^(ט) [ת"ת כ]:

[ת"ת יא] מדייק מדלא כתיב כי יקריב מכם לה' (ט: ללא מלת קרבן אלא), ומדכתיב (וי' א,א) פִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבֵנוּ לְהָי' קרבן משמע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטר"ל) כי במצוותך האמנתי - הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-ספוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביעי** - 4; **מונח רביעי** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישיה; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ליה דגם לפני ההקרה הוא קרבן, והיינו שמקדישו בפה לקרבן. ואף על פי דבררשה הקודמת דריש ר"ש ענין אחר מלשון זה, אך שם הדרשה מסדר הלשון מדלא כתיב לה' קרבן, וכאן דריש מיתור כל המלה **קָרְבָן**, ועי' מענין זה בנדרים ט' ב' ובר"ן שם:

[רש"י] (וי' א,יד) **הַתְּרִים** - גדולים^ט ולא קטנים: (וי' א,יד) **בְּנֵי הַיִּוֵּנָה** - קטנים ולא גדולים:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים אִוּ מִן־בְּנֵי הַיִּוֵּנָה** - פרט לתחלת הציהוב, **[שפת"ח ת]** פירוש תחלת הנוצות להתאדם) שבוה ושבוה שהוא פסול, שגדול הוא אצל בני יונה וקטן אצל תורים:

[שפת"ח ש] דאם לא כן היה לו לכתוב בני תורים כמו שכתוב בני יונה שהם דוקא קטנים אלא כו' ולמדו מ-(וי' א,יד) **בְּנֵי הַיִּוֵּנָה** שאין לו אלא הכשר אחד דוקא קטנים שהרי כתיב בני אף תורים אין לו אלא הכשר אחד וקטנים אי אפשר כדפרישית לעיל (ט: שלא כתוב

בני) אם כן ודאי דוקא גדולים הוא:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** - מקף בורר לפסול מבין התורים את שהחל בו ציהוב הנוצות להתאדם,

(וי' א,יד) **מִן־בְּנֵי** - מקף בורר לפסול מבין בני היונה את שהחל בו ציהוב הנוצות להתאדם,

(וי' א,יד) **וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים** - מונה רביע בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים, אפשר שכאן מיני פסולים שלא בגוף העוף ע"פ

[תרת"ק] הנרבע והנעבד, המוקצה לע"ז, ט: אפשר להוסיף עוף מאתנו, עוף שהרג אדם, אפשר שגם הפוצע אדם,

(וי' א,יד) **אִוּ מִן־בְּנֵי הַיִּוֵּנָה** - תבר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל חלקם לא חלה הלכה מסוימת.

(וי' א,יד) **אֶת־קָרְבָנוּ** - מקף בורר בין עוף לקרבן ולכפרה ובין צפור להכשר (כגון במצורע).

(וי' א,יד) **אֶת־קָרְבָנוּ** - סלוק מגביל, רק עוף לקרבן ולכפרה ואין צפור לקרבן ולכפרה, כנדרש להלן

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ו תחילת פרק ח]

(מ"ו) קרבנו תורי, ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה הלא דין הוא מה אם הצפרין שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ,

תורין ובני יונה שכשרו לכפר בפנים, אינו דין שיכשרו לכפר בחוץ, תלמוד לומר קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה.

(מ"ז) קל וחומר לצפרין שיכשרו לכפר בפנים מה אם תורים ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר בפנים צפרים שכשרו

לכפר בחוץ אינו דין שיכשרו לכפר בפנים ת"ל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו, אין לך בעוף אלא תורים ובני יונה.

(מ"ח) אמר רבי יהודה מה אם במקו' שושה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים חלק המכשיר שבחוץ מהם מקום שלא שוה

המכשיר שבפנים למכפר שבפנים אינו דין שנחלוק המכשיר שבחוץ מהן, הא דין דין לעני לעשיר מנין ת"ל קרבנו תורים ובני יונה אין

הכשרו תורים ובני יונה.

[תרת"ת] (וי' א,יד) מִן־הַתְּרִים - מן - למעט הנרבע והנעבד^ק **[חולין כ"ג א']**:

[תרת"ק] מה שלא חשיב רובע הוא משום דאין העוף רובע כמ"ש בזבחים פ"ה ב' עיין שם ברש"י. ומה שלא חשיב כאן גם המוקצה

לע"ז כמו בבהמה לעיל בפ' ב' נראה משום דסתם מוקצה לע"ז הוא רק מן הצאן ולא עופות כמ"ש בפסוק הנזכר:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** וגו' - ת"ר, לפי שנאמר **(וי' א,יד) מִן־הַתְּרִים אִוּ מִן־בְּנֵי הַיִּוֵּנָה** יכול המתנדב עוף לא יפחית משני פרידין ת"ל **(וי' א,טו) וְהַקְרִיב** אפי' פרידה אחת יביא^{קפ} **[זבחים ס"ה א']**:

[תרת"קא] ר"ל להכי חזר הכתוב וכתב **(וי' א,טו) וְהַקְרִיב** בלשון יחיד לאשמענין דאפילו גוזל אחד יביא, אבל לולא החדוש לא הו"ל

להפסיק לכתוב כאן רק ומלק דזה עיקר חידושו, וענין ההקרה כתיב בפסוק הקודם:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** וגו' - תרים גדולים ולא קטנים, בני יונה קטנים ולא גדולים, פרט לתחלת הציהוב שבוה ושבוה שהם פסולים^{קפ}

[חולין כ"ב ב']:

[תרת"קב] תורים ובני יונה הם שני מינים נפרדים כדאיתא בחולין ס"ב א' תסיל [מין יונה] פסול משום תורים וכשר משום בני יונה,

ולשון בני בבהמות בחיות ובעופות מורה על רכים וצעירים, כמו בן בקר, בן ראמים, ובכל מקום שמזכיר בקרבנות תורים ויונים כתיב

אצל יונים בני יונה, וזה מורה שהקפיד הכתוב על מין היונים שהיו קטנים. ומפרש עוד דכשמתחילין הנוצות שבסביבות צוארם לצהב

פסולים בזה ובוה, כלומר פסולים בתורים ופסולים בבני יונה, משום דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו:

ויקרא א,טו: וְהַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִלֵּק אֶת־רֹאשׁוֹ וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַהּ וּנְמַצָּה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ:

[רש"י] (וי' א,טו) וְהַקְרִיב - אפילו פרידה אחת^ק יביא: **[שפת"ח א]** פירוש דאם לא כן היה לו לכתוב נמי והקריב הכהן, למה לי דכתיב

(וי' א,טו) וְהַקְרִיב אלא ללמד בא שאם בא להביא פרידה אחת הרשות בידו והא דכתיב לעיל והקריב מן התורים וגו' דמשמע שנים

למצוה אבל לא לעיכובא אי נמי דמן התורים קאי אמין תורים אפילו אחת:

(וי' א,טו) פָּהֵן ... וּמִלֵּק - אין מליקה בכלי אלא בעצמו^ק של כהן. קוצץ בצפרנו ממול העורף^ק וחותך מפרקתו עד שמגיע לסימנין

וקוצצין: **(וי' א,טו) וּנְמַצָּה דָמוֹ** - לשון מין אפים (משלי ל לג), כי אפס המין (ישעיה טז ד), כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם

מתמצה ויורד: **(וי' א,טו) וּמִלֵּק ... וְהַקְטִיר**, ... **וּנְמַצָּה** - אפשר לומר כן, מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה, אלא מה הקטרה הראש

בעצמו והגוף בעצמו, אף מליקה כן. ופשוטו של מקרא מסורס הוא^ק ומלק והקטיר, וקודם הקטרה, ונמצה דמו כבר:

[שפת"ח ב] דאם לא כן הכהן למה לי פשיטא דאין מליקה אלא בכהן דהא אין זר מקריב על גבי המזבח, ואי לא קרא הוה אמינא דאין

מליקה אלא בסכין מקל וחומר משחיטה שכשירה בזר וצריך סכין כל שכן מליקה שפסולה בזר אינו דין דצריך סכין. גמרא פרק קדשי

קדשים:

[שפת"ח ג] ונלמד מתורים ובני יונה האמורים בסוף הפרשה והתם כתיב בהדיא ממול העורף פירוש מול הרואה את העורף לא עורף

ממש הוא מה שכנגד הפנים מאחוריו כדכתיב כי פנו אלי עורף ולא פנים:

(ויקרא א,טו) וְהַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִלֵּק אֶת־רֹאשׁוֹ - ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנח)

בתפקיד לרמוז על הקש כפי **[שפת"ח ד]**

[שפת"ח ד] פירוש והלא מוצה בראשונה שהרי אין איברי הקרבן קרבים אלא לאחר הוצאת דמים והיה לו לומר ומלק ונמצה ואחר כך

והקטיר אלא נכנסה הקטרה ביניהם להקיש להם מליקה שבהקטרה גופא כתיב והקטיר אותו המזבחה הוא הגוף וכתביב את ראשו

והקטיר אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו, **[גמרא פרק קדשי קדשים]:**

[שפת"ח ה] ואף על פי שהוא מחובר בעור הבדלה חשיבא:

[שפת"ח ו] כאלו כתיב ומלק את ראשו ונמצה דמו ואחר כך והקטיר:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו, ט"ז) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התש"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מחפץ פשטא** = מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **ורגא** – מוציא; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבני** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.12 יוקרא א,א (התשפ"ב)

ויקרא א,יז: וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ לֹא יִבְדִּילֶנּוּ וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַפְּתִיחַ הַמְּזֻבָּחַה עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ

עֲלֶיהָ הוּא אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ז תחילת פרק ט אות ד – ז]

(ד) (וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ כשר לא הפסול, **אֲתוּ, אֲתוּ** בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע הלא דין הוא מה אם עולת העוף שאינה טעונה נתוח טעונה שסוע, עולת בהמה שהיא טעונה נתוח אינו דין שתטען שסוע, ת"ל **(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ, אֲתוּ** בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע ^(ק).

(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ (עוף) כשר לא (עוף) הפסול **[תורה תמימה הערה קיט]** ר"ג(צ"ל ר"ל ז) אף על פי דקיי"ל דגם פסולה אם עלתה על המזבח כדיעבד לא תרד [ע"ל ר"פ צו], מ"מ א"צ שסוע אלא קרבה כמו שהיא:

אֲתוּ בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע **[תורה תמימה הערה קכ]** טעם אלה הדרשות מודלא כתיב וישסעהו, כמו ב-**(שופטים יד,ו) וַיִּשְׁפָּעוּהָ** **פְּשַׁע הַגִּזְיָ, וכן (וי' שמ' טו,ו) וַיִּחַטְּאוּהָ** (לשעיר החטאת):

[משנה זבחים פ"ו, מ"ו] [*] לא הסיר לא את המוראה ולא את הנוצה ולא את בני מעים היוצאין עמה ולא ספגו במלח כל ששינה בה מאחר שמיצה את דמה כשרה הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסל מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף מיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש כשרה:

[בבלי זבחים סה,ב] ... (וי' א,יז) וְשַׁעַת ולא הבדיל. ת"ר: **(וי' א,יז) וְשַׁעַת** - אין שיסע אלא **בַּיָד**, וכן הוא אומר: **(שופטים יד,ו) וַיִּשְׁפָּעוּהָ** **פְּשַׁע הַגִּזְיָ**. לא הסיר את המוראה (והכתוב הוא **(וי' א,יז) וְהִסִּיר אֶת-מִרְאָתוֹ**) כ"ו. מתני' דלא כרבי אלעזר בר"ש; דתניא, א"ר אלעזר

בר"ש: שמעתי שמבדילין בחטאת העוף (ט: **(וי' ה,ח)**). מאי בינייהו? אמר רב חסדא: מיצוי חטאת העוף מעכב איכא בינייהו, ת"ק סבר: מיצוי חטאת העוף מעכב, וכיון דמצוי דם, קעביד מעשה עולה בחטאת העוף; ור' אלעזר בר"ש סבר: מיצוי חטאת העוף לא מעכב, ומחתך בשר בעלמא הוא. ... מיצה דם הגוף. ת"ר: **(וי' א,יז) עֲלֶיהָ** - אע"פ שמיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש, יכול מיצה דם

הראש ולא מיצה דם הגוף? ת"ל: **(וי' א,יז) הוּא**. מאי תלמודא? אמר רבינא: מסתברא דרוב דמים בגוף שכיחי. הדרן עלך קדשי קדשים. **בַּיָד [רמב"ם מעשה הקרבנות ו, כב]** **(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ**, בידי בלא סכין, ואינו צריך להבדיל שנאמר **לֹא יִבְדִּילֶנּוּ** ואם הבדיל כשר, וסופגו במלח וזורקו על גבי האישים, לא הסיר את המוראה ולא את הנוצה ולא את בני מעים ולא ספגה במלח כל ששנה בה מאחר תמצית הדם כשירה. **[מתיבתא זבחים סה,ב חלק א]** ב-**[תוספתא פ"ז, ה"ג]** משמע שבדיעבד כשר שיסוע בסכין.

(וי' א,יז) וְשַׁעַת – קדמא כתנאי מקדים לשסוע שמיצוי של לפחות דם הגוף של עולת העוף מעכב ואילו כל הכתוב בפסוק הקודם **(וי' א,יז) וְהִסִּיר אֶת-מִרְאָתוֹ בְּנִצְתָהּ** וגו' אינו מעכב בהקרכת עולת העוף הנאמר ב-**(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ** וגו'

(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ - מונח כמרבח למוד (א) כמובא ב- **[מתיבתא זבחים סה,ב חלק א]** ב-**[תוספתא פ"ז, ה"ג]** משמע שבדיעבד כשר שיסוע בסכין. וזה בנוסף ללמודים להלן שמביא-**[התורה"מ פח]** והלמודים להלן מתבנית הטעמים מונח זרקא מונח סגול.

[התורה"מ פח] איך דרש שני דרושים ממלת **(וי' א,יז) אֲתוּ** (ללמוד א) עולת העוף הכשר ולא הפסול, (למוד ב) עולת העוף בשסוע ולא עולת הבהמה). **(וי' א,יז) וְשַׁעַת אֲתוּ**. כבר בארנו (באילת השחר כלל קן) שכ"מ שבא מלת אותו, בא לדייק ולבאר רק אותו לא זולתו. ואמרו חז"ל שממעט את (העוף) הפסולה. שאף שהדין הוא שאם עלתה לא תרד א"צ שסוע רק קרבה שלמה כמו שהיא. והנה יש לטעות ע"י דין קל והומר שגם עולת בהמה טעונה שסוע, דהא חמורה מעוף שצריכה נתוח וכ"ש שתטעון שסוע כעוף, אמנם א"כ היה לו לומר ושסע אותה בכינוי נקבה ויסוב על שם עולה, להורות שצריך שסוע מדין עולה. ובשכתוב אותו בכינוי הזכר שמוסב על העוף. מבואר רק עוף טעון שסוע לא עולה בכללה שהיא כולל עולת בהמה. וז"ש **(וי' א,יז) אֲתוּ** אותו בשסוע וכ':

[ספרא שם] (ה) (וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ להכשיר את העור הלא דין הוא מה אם במקום שהכשיר בית הראי פסל את העור כאן שפסל בית הראי אינו דין שיפסול את העור ת"ל **(וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ** להכשיר את העור.

ע"פ **[התורה"מ פט]** **(וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ** - אם כפי' הרמב"ן שפי' בכנפיו במקום כנפיו מנ"ל להכשיר את העור, ואם כפרש"י בכנפיו שאין צריך למרוט הנוצות היל"ל להכשיר את הנוצות, ואם א"צ קרא לנוצות היל"ל ושסע אותו בעורו: ... (אות) ב' (שבמלת) בכנפיו שהוא ב' המקום ... ישסעהו דהיינו מגבו.

[תורה תמימה] (וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ - לרבות את העור ^(קכ) **[שבת ק"ח א:]**

[תורה תמימה הערה קכא] ר"ל שאין צריך להפשיט את העור כמו בעולת בהמה. וטעם הרבוי מלשון בכנפיו, כפי דמשמע מרש"י בפסוק זה ובגמ' וכן מתוס' דכנף היינו נוצה שהוא השער שבעור, וא"כ נתרבה העור שבו נשרשו הנוצות (ולחנם נחקק הרש"ש על מה שפירש"י ותוס' כאן ענין נוצה, יען דלדידהו כנף היינו נוצה, ופרשו הדבר). אבל הרמב"ן הרבה לטעון על פירש"י ב'פ' זה דכנף הוא נוצה, אלא דכנף הוא העשוי לעוף בו, והב' דבכנפיו הוא ב' המקום, כלומר במקום כנפיו דהיינו מגבו, וחזושי גדול שלא הביא דרשת הגמ' שלפנינו שתתבאר רק ע"פ פירש"י. אך אמנם גם לרמב"ן אפשר לפרש דרשה זו, דמדללא אמר הכתוב מפורש ושסע אותו מגבו בא לרמז לרבות עור ענין אחד שא"צ להפשיט העור, והוא משום דשם כנף מורה על חסו, כמו ולא יכנף עוד מוריד (ישעי' ל'), גלה כנף אביו, שפירושו כסוי אביו, והוי הפ' **(וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ** - בכסויו, דהיינו בעורו שהוא מכסה את הבשר, ומבואר שא"צ להפשיט את העור, וזהו **(וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ** - לרבות את העור:

[תורה תמימה] (וי' א,יז) לֹא יִבְדִּילֶנּוּ - יכול אם הבדיל פסול ת"ל **וְהִקְטִיר** ^(קכ) **[ת"כ:]**

[תורה תמימה הערה קכב] ר"ל **(וי' א,יז) וְהִקְטִיר** מ"מ אפילו הבדיל. ויתכן דדריש כן מדכתיב בענין זה שני פעמים **(וי' א,יז) וְהִקְטִיר** **(וי' א,יז) וְהִקְטִיר**, ועיין **[זבחים ס"ה א']**, משא"כ בחטאת העוף לקמן דכתיב **(וי' ה,ח) וְלֹא יִבְדִּילֶנּוּ**: אם הבדיל פסול. וטעם הדבר משום ד- **(וי' ה,ח) וְלֹא יִבְדִּילֶנּוּ** דהתם בהכרח לפרש לעכוב משום דאי (שאם) לרשות שא"צ להבדיל לא הו"ל כלל לכתוב זה דמהיכי תיתא (יביא - ילמד) הו"א שצריך להבדיל, משא"כ הכא הו"א (שאם היינו אומרים) דכמו בעולת בהמה צריך לנתח לנתחים כמו כן עולת העוף צריך להבדיל אשמעינן שא"צ להבדיל אבל באמת אם הבדיל כשר, ודו"ק:

[בבלי שבת קה,א] חיה ועוף כו'. אמר רב הונא: כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור. אמר רב יוסף: מאי קמשמע לן - דאית ליה עור - תנינא: החובל בהן חייב? אמר ליה אב"י: טובא קמשמע לן, דאי ממתניתין - הוה אמיןא: כיון דאית ביה ניקבי ניקבי - לא, קמשמע לן כדאמרי במערבא: כל נקב שהדיו עוברת עליו - אינו נקב. מיתבי רבי זירא: **(וי' א,יז) בְכַנְפֵיךָ** להכשיר את העור. ואי סלקא

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטעום (ל) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **תנ"ך** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביר - מונח - רבוי; **מהפך פשטא** - מרצא - מארד, רבוי; **זרקא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' ששעיה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גול** - 4; **רביע** - מונח רביע - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש'ים - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור, מתיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מתיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דעתך עור הוא, היכי מרבי ליה קרא? אמר ליה אביי: עור הוא, ורחמנא רבייה. איכא דאמרי, אמר רבי זירא: אף אנן נמי תנינא: **(וי א, ז)** **בכנפיו** - לרבות את העור. אי אמרת בשלמא עור הוא היינו דאיצטרך קרא לרבייה, אלא אי אמרת לאו עור הוא - אמאי איצטרך קרא לרבייה? - אמר ליה אביי: לעולם אימא לך לאו עור הוא, ואיצטרך. סלקא דעתך אמינא: כיון דאית ביה פירצי פירצי (פרצות - נקבים) - מאיס, קמשמע לך. כמי מיניה מר בריה דרבנא מרב נחמן בר יצחק: מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור? - אמר לו: אם יבא אליהו ויאמר. מאי אם יבא אליהו ויאמר? אי לימא דר' יצחק: מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור? - אמר לו: ועתה, התנן: עצמות הדג ועורו מצילין באהל המת! - אלא: אם יבא אליהו ויאמר אי פסקא וזהמא מיניה, אי לא פסקא וזהמא מיניה.

ע"פ **[בבלי שבת קחא]** לכולי עלמא לעוף יש עור ואין מבדילים (פושטים) אותו בעולת העוף, היינו מרבים אותו לעולת העוף שלא כמו בעולת בהמה שאינו מוקרב. וזה הרבוי של **(וי א, ז)** **אתו בכנפיו לא יבדיל** - מונח זרקא מונח סגול, כאומר "יבדיל לא" ומוסיף זאת על העור (ראה הפסקה הבאה), בנוסף לאי חיתוך העוף לשני חלקים נפרדים לגמרי.

ע"פ **[תורה תמימה הערה קכא]** **(וי א, ז)** **בכנפיו** - בכסויו, והיינו בעורו שהוא מכסה את הבשר, זרקא סגול מוסיף שהעוף המוקרב עם עורו המכסה בשרו ונוצותיו בשונה מקרבן בהמה שמפשיטים עורו ואחר-כך מנתחים לאיברים.

(וי א, ז) **אתו בכנפיו לא יבדיל** - מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד מוסיף או גורע ממין הענין על הענין או גורע ממין הענין מהענין. כל מונח עשוי להוסיף עוד למוד מתפקיד זרקא סגול. אפשר שכאן לומד שבעור יש גריעות בצורה של נקבים מנוצותיו, אבל מוסיפים כל נקב שהדין עוברת עליו (להיחשב כ) - אינו נקב (אלא כעור ו) כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור **(וי א, ז)** **אתו בכנפיו וגו'** - מונח זרקא וגו' ע"פ **[תורה תמימה הערה קיט]** מרבה את העוף פסולה אם עלתה על המזבח כדיעבד לא תרד. ועוד **ושפסע אתו בכנפיו** גורע משכוע את העוף הפסול שעלה למזבח.

ע"פ **(וי א, ז)** **[תורה תמימה הערה קכב]** ר"ל **(וי א, ז)** **והקטיר** מ"מ אפילו הבדיל.

(וי א, ז) **לא יבדיל** - זרקא סגול כמוסיף להקטרה על המזבח עוף שהובדל לשני חלקים נפרדים **[ספרא שם (ו) 1]** - **לא יבדיל** יכול אם יבדיל פסל ת"ל **והקטיר** אי **והקטיר** יכול אף על פי שמלקו בסכין ת"ל **אתו** **(הח"ח: משמע מיעוטא שלא יקטיר אלא אותו דמתעי ביה קרא שהיתה מליקתו בעצמו של כהן)** מה ראתי להכשיר בהבדלה ולפסול במליקה (ש-**וי א, טו**) אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מכשיר בהבדלה שהוא לאחר הרצייה (ש-**וי א, טו**) **(הח"ח: דדם שעיקר ריצוי הקרבן בדם הוא ופוסל במליקה שהוא לפני הרצייה.**

(וי א, טו) **והקטיר** - קדמא כתנאי שלא יקטיר אם מלק בסכין **אתו הפהן המזבחה** - מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן כשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב. כאן שניהם יוצאים מהפשט. **(למוד א)** גם אם הבדיל כהסכיר **[אילת השחר]** מה-**[רמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"ו הכ"ב)]** כתב שלא יבדיל היינו שלא צריך להבדיל אבל אין איסור להבדיל, וב-**[ליקוטי הלכות (פ"ו ד' דבחינים)]** מביא שדעת היראים שאסור להבדיל ואם הבדיל לוקה: **(למוד ב)** גם אם לא עשה הנאמר ב-**(וי א, טו)** **והקטיר את-מראתו וגו'** וגם אם לא עשה הנאמר ב-**(וי א, ז)** **ושפסע אתו בכנפיו** **(וי א, ז)** **עלף הוא** - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבעה למודים שנסמנם בתוך **[ספרא שם (ז)].**

[ספרא שם (ז) (למוד א)] **(וי א, ז)** **עלף** אף על פי שמיצה דם הגוף (ש-**וי א, טו**) ולא מיצה דם הראש **(למוד ב)** או יכול אף על פי שמיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף תלמוד לומר **(וי א, ז)** **הוא** (ממעט המתואר בלמוד ב), **(למוד ג יכוון לשם כל פרט)** **(וי א, ז)** **עלף** לשם עולה, **אשה**, לשם אישים, **ריח**, **ניחח**, לשם נחת רוח, **לה**, לשם מי שעשה את העולם, **(למוד ד יכוון דעתו לשמים)** נאמר בעולת בהמה **(וי א, טו)** **עלף אשה ריח-ניחח**, בעולת העוף **אשה ריח ניחח**, במנח' **(וי ב, ב)** **אשה ריח ניחח**, ללמד שאחד מרבה ואחד ממעט ובלבד שיכוין את דעתו לשמים.

בפסוקים אחדים עד כאן מוזכר "עולה הוא" **(א, ז)** **עלף הוא** - מונח רביע, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח. וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו. **[תורה תמימה (ויקרא א, טו)]** **עלף וגו'** - לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זוכה, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחח, דכתיב **עלף הוא אשה ריח ניחח לה**, עולה - לשם עולה, אשם - לשם אשם, ריח - לשם ריח, ניחח - לשם הנחת רוח, לה - לשם ה' **[זבחים פ"ה מ"ז ב' צ"ל פ"ד מ"א?]**: **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)]** **(וי ג, ג)** **אשה לה**. אשים לה' לשם הקדוש ברוך הוא. מיכן אמרו **(אשה)** - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, משנה ממטרה יחידה הכתובה כאן לשם אשים לה' ומרבה) לשם ששה דברים הזבח נזבח. לשם זבח. לשם זוכה. לשם ה'. לשם אשים. לשם ריח. לשם ניחח. וחטאת ואשם לשם חטא. אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו אחד מכל אלו כשר מפני שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת אלא לאחר העובד. **(א, ה)** **(א, ט, א)** **(א, ז)** **לה** - סלוק, או אתנח לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וה"ו כוונה לשם אלילות.

ויקרא ה, כג: והיה כי-יחטא ואשם
והשיב את-הגזלה אשר נזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבכה אשר מצא:
(ויקרא ה, כג) והיה כי-יחטא ואשם זרקא מונח סגול - בדרך ההסבר של **[מלבוש לשבת ויו"ט, האדמור"ר אייכנשטיין]** שמחה על כי העבריין התעורר להכרה בעבירה ולהוסיף ולהודות ובלשון **[רש"י עה"ת]** **(ויקרא ה, כג)** **והיה כי-יחטא ואשם** - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהודות כי חטא ואשם.

ויקרא ה, כד: או מכל אשר-ישבע עליו לשקר
ושלם אתו בראשו וחמשותיו יסף עליו
לאשר הוא לו והננו ביום אשמתו:
[רלב"ג] (ויקרא ה, כג) והיה כי-יחטא ואשם - רוצה לומר: כאשר יתן אל לבו שחטא ואשם בזאת הכפירה והשבועה עליה, הנה יתכפר לו בזה האופן שזכר, רוצה לומר, ששייב הממון שכחש בו לבעלים בחוספת חומש, ואחר יביא איל תמים לאשם (ראה להלן, כה). וראוי שתדע, שזה אמנם יהיה כשיודה מעצמו שיש בידו הממון ההוא; אבל אם העידו זה עדים והוא מכחישם - לא ישלם אלא הקרן, כי אולי לא היה יודע ששבועתו תהיה שקר, ושכח שיהיה לאיש ההוא ממון בידו; וכבר חייבה התורה שיהיה יודע בעת שנשבוע שהוא נשבע על שקר. **(ויקרא ה, כד)** **או מכל אשר-ישבע עליו לשקר** - ממה שידמה לאלו הפרטים; וגו'
ע"פ **[רלב"ג] (ה, כד)** תבנית הקרא **(ה, כג)** היא כעין כלל ופרט, **והשיב את-הגזלה** - קדמא ואולא, כלל ופרט **אשר נזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבכה אשר מצא:**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מונחי (טור"ל) כי במצוות האמתי - הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח = רבוי; מהפך פשט = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא = מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; קמא - כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

1.13 ויקרא א,א (התשפ"ג) (המשך מהתשפ"ב)

ויקרא ה (כא) וְנָשָׂא בְּיָמֶיהָ מִתְּחַטָּא וּמִעֲלָה מֵעַל בְּהָ' וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילָהּ אֶת־תְּשׁוּמַת יָדָא וְאֶת־עֲשָׂק אֶת־עֲמִיתָהּ:

(כב) אֶת־מִצָּא אַבְדָּה וְכֹהֵשׁ בְּהָ וְנִשְׁבַּע עַל־שִׁקְרָה עַל־אֲחֵת מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחֵטָא בְּהֵנָה:

ויקרא ה,נג: וְהָיָה כִּי־יִחַטָּא וְאָשָׁם

וְהָשִׁיב אֶת־הַנְּזֻלָּה אֲשֶׁר נָזַל אֹתוֹ אֶת־הַעֲשָׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אֹתוֹ אֶת־הַפְּקֻדֹן אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבָבָה אֲשֶׁר מִצָּא:

ויקרא ה,כד: אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה

וְשָׁלַם אֹתוֹ בְּרֵאשִׁיתוֹ וְחִמְשִׁיתוֹ יִסַּף עָלָיו לְאֲשֶׁר הוּא לְוֹ תִּתְּנֵנוּ בְּיָמֵי אֲשִׁמְתָּו:

[ובבלי בבא קמא קיז,ב עם הערות עורכי מתיבתא בסוגריים] מתינו' שטפה נהר, אומר לו הרי שלך לפניך. גמרא ת"ר הגזול שדה מחבירו ... (וי' ה,כא - כד) רבי אליעזר דרש (בכל התורה) רבוי ומיעוט (לכן בפרשת הנשבע לשקר והשבת גזילה) (וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילָהּ (כישש בכל דבר) רבוי (והנאמר אח"כ) בְּפִקְדוֹן (שהכחיש בפקדון שהופקד אצלו) מיעט (והנאמר ב-וי' ה,כד) אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה חזר וריבה (כל דבר שהכחיש הרי זה) ריבה ומיעט וריבה, ריבה הכל (ראה רש"י בבלי קידושין כא ב ד"ה רבוי) ומאי רבי, רבי כל מילי (ריבה הכל כולל קרקעות לענין שבועה והשבת גזילה) ומאי מיעט? מיעט שטרות (שאינן שבועה עליהם) ואין חיוב השבת גזילתם. לכך לרבי אליעזר קרקע נגזלת ויש חיוב השבה ולכן אם שטפה הנהר חייב להעמיד לו קרקע אחרת) ורבנן דרשי כולל ופירש (בכל התורה) (וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ (משמעו) כלל (שהכחיש בכל דבר) בְּפִקְדוֹן (משמעו) פרט (הכחיש בפקדון טט) - טעם דרשי כנראה גם שאר הפרטים שאחריה?)) (וי' ה,כד) אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן (לרבות מהכלל) אלא כעין הפרט, מה הפרט (פִקְדוֹן) דבר המיטלטל וגופו ממון, יצאו קרקעות שאין מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון שלושה אלו נתמעטו מפרשה זו שאין נשבעים עליהם ואין דיני השבת גזילה חלים עליהם, נמצא שלפי דרשת חכמים קרקע אינה נגזלת אין עליה חיוב השבה לכן אם שטפה נהר, אין הגזולן חייב להעמיד לנגזל שדה אחרת, אלא אומר הרי שלך לפניך.)

(וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילָהּ - קדמא ואולא רמו ללמוד במדה רבוי מיעוט רבוי או כלל ופרט וכלל, בְּפִקְדוֹן וגו' - רביע מרמו לארבעה פרטים כ-4 שומרים, שומר חנם, שומר שכר, שואל, שוכר, (וי' ה,כד) אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה חזר וכלל. כלל ופרט וכלל,

[משנה שבועות פ"ה,מ"א] [*] שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בבית דין דברי רבי מאיר וְכַמְמִים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב (טט: חיוב א) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב) ועל שגגתה (של השבועה) עם זדון הפקדון (טט: מצב ג) ואינו חייב על שגגתה (של הפקדון פטור ראה רמב"ם) ומה חייב על זדונה איש בכסף שקלים: **[רמב"ם שבועות פ"א,ה"ח] שבועת הפקדון כיצד, כל מי שיש ממון בחבירו בידו בין פקדון בין מלוה או שגזלו או עשקו או מצא לו אבדה ולא החזירה וכיצא בה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר לא תכחשו זו אזהרה לכפירת ממון, ואין לוקין על לאו זה, ואם נשבע לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר לא תשקרו איש בעמיתו זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון. **[הלכה ט]** ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג שנאמר וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל וגו' (וי' ה,כג) וְהָיָה כִּי־יִחַטָּא וְאָשָׁם ולא נאמר בו ונעלם ממנו לחייב מזיד כשוגג.**

(כנאמר ב- [משנה שבועות פ"ה,מ"א] (טט: חיוב א) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב) ועל שגגתה (של השבועה) עם זדון הפקדון) (הלכה י) והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, (טט: מצב ג במשנה) אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, (מצב ד שאינו במשנה) וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור. **[הלכה יא] אם כן היאך היא **[שגגת]** שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לא וידע (טט: א) שהיא אסורה (טט: ב) ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.**

(וי' ה,כד) אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה הכתוב מלמד על זדון שבועת הפקדון (חיוב זדון **[משנה שבועות פ"ה,מ"א]**). תבנית הטעמים מלמדת על השגגה כמוסבר להלן. ע"פ **[משנה שבועות פ"ה,מ"א]** (טט: חיוב א מהכתוב) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב מטעמי המקרא) ועל שגגתה עם זדון הפקדון (והאחרים שבכתוב)

(וי' ה,כד) או - תלשא, בתפקיד מלמד אלפניו לפסוק (ה,כג) ומלמד לאחריו בפסוק (ה,כד)
הסבר ע"פ [רמב"ם שבועות פ"א,ה"א] (וי' ה,כד) או - תלשא בתפקיד לכתוב אלפניו (ה,כג) כעין מחיצה החוסמת ידיעה = העלם ידיעה = שכח = שגגה = חסר בידיעת החיוב שכח שיש אצלו גזלה, עושק, פקדון, אבדה. והתוצאה הגיע לשבועת שקר **(וי' ה,כד) אוֹ מִכָּל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עָלָיו לְשִׁקְרָה - זרקא סגול בתפקיד גריעה חלקית בידיעה כהסבר ה- [רמב"ם שבועות פ"א,ה"א] שגגת שבועת הפקדון (יודע שאסור לשקר, אבל חסר בידיעת החיוב כתוצאה משבועת שקר) ע"פ **[רמב"ם שבועות פ"א,ה"א]** כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לא וידע (טט: א) שהיא אסורה (טט: ב) ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה,**

(וי' ה,כד) אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע - מקף כרב-מצב ידיעת המציאות בשעת השבועה (א) הגלמד מהכתוב ידע ונשבע בזדון עָלָיו לְשִׁקְרָה (ב) לא ידע = שכח שיש אצלו פקדון (המרומז מטעם תלשא כהעלם ידיעה) ונשבע בשגגה עָלָיו לְשִׁקְרָה (ג) **(וי' ה,כד) אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע - מונח מרבה דרשה עָלָיו לְשִׁקְרָה - זרקא סגול גורע מידיעת ההלכה [רמב"ם שבועות פ"א,ה"ג] לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון התוצאה מ-(ב) ו-(ג) שאנוס ופטור מכל המשך הפסוק היינו פטור מתשלום חומש והבאת קרבן אשם. וזה כנאמר במשנה וברמב"ם כדלהלן: **[משנה שבועות פ"ה,מ"א] (שגגת שבועת הפקדון פטור ראה רמב"ם) ואינו חייב על שגגתה **[רמב"ם שבועות פ"א,ה"ג]** אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור **מִכָּל - גרשיים, כעין יצא מענינו, יצא מהכלל, עָלָיו לְשִׁקְרָה - זרקא סגול בתפקיד מוסיף או גורע, תבנית טעמים גרשיים ... תבר זה כעין יצא להקל ולהחמיר, אפשר כי גם גרשיים ... זרקא סגול כעין יצא להקל ולהחמיר.******

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול"ל) כי במצוות האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זרקא קטן - 2; זרקא-גזול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זרקא-קטן ... זרקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גזולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

מצבים להחמיר זה בזדון השבועה או שגגת השבועה מה חיובי השבועה, וזדון הפקדון מצבים להקל (רמב"ם שבועות פ"א, ה"י) אבל אם שגג ופרטת שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור

[בבלי בבא קמא צח, ב] תניא: (ו"י ה,כג) והשיב את-הגזלה - מה תלמוד לומר אַשְׁרֵי נָזַל? יחזיר כעין שגזל, מכאן אמרו: גזל מטבע ונפסל, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, ושור עד שלא נגמר דינו - אומר לו הרי שלך לפניך וגו'

(ו"י ה,כג) אַשְׁרֵי נָזַל? יחזיר כעין שגזל, - מונח רביע, לפחות ארבעה למודים, הברייתא הולכת ומונה שבע דוגמאות של ישיב אשר גזל ובתוכם שלושה איסורי הגאה ודאיים תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, ועוד, אפשר כי המלה אַשְׁרֵי המרבה מרמות על עוד איסור שעתידי לקרות ושור עד שלא נגמר דינו - אומר לו הרי שלך לפניך, ועוד, (ו"י ה,כג) אַשְׁרֵי נָזַל - מונח רביע, לפחות ארבעה למודים, המשנה ב-[בבלי בבא קמא צו, ב] מונה חמישה איסורי הגאה המוחזרים, מתני'. גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינה - משלם כשעת הגזלה, רבי מאיר אומר: בעבדים - אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, יין והחמיץ - משלם כשעת הגזלה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עבירה, או שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאה ליסקל - אומר לו הרי שלך לפניך. ראה [בבלי בבא קמא צו, ב] ראה קדמא ואולא, מונח רביע, זרקא סגול

(ו"י ה,כד) אֹ - תלשא, תפקיד אלפניו לפסוק (ה,כג) ולאחריו בפסוק (ה,כד)

(ו"י ה,כד) אֹ - תלשא, תפקיד לאחריו לפסוק (ה,כד) ללמד שעל ידי הפכה חזרת של וְחַמְשָׁתֵינוּ חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה, ללמד על שיעור של שווה פרוטה לישראל שממנו ומעלה ישראל לא מוחל ולכן ישיב את הגזלה, ושיעור של פחות משה פרוטה לגבי בן נח שאינו מוחל על כך ע"פ פי' [רש"י בבלי עירובין סב, א] בן נח נהרג על הגזל - דהיא משבע מצות, כדאמר בארבע מיתות בסנהדרין (נו, א) ואמר אזהרה שלהן זו היא מיתתן ואשמיעינן ר' יוחנן דנכרי לא מחיל אפילו אפחות משה פרוטה והוי גזל לדידהו. לא ניתן להישבון - דגבי ישראל כתיב (ו"י ה,כג) והשיב את-הגזלה אבל בנכרי לא כתיב השבה, הלכך, כיון שעבר נהרג, ואינו משלם.

[תורה תמימה (=ת"ת)] (ו"י ה,כד) בראשו וְחַמְשָׁתֵינוּ - ממון המשתלם בראש (=קרן בתחילה) מוסיף חומש, ממון שאינו משתלם בראש (ראה להלן) אינו מוסיף חומש [מכאן לחומש משתלם עם הקרן ואינו משתלם עם כפל ארבעה וחמשה] אבל אשם מייתי, דכתיב (ו"י ה,כג) וְאֶת-אֲשָׁמוֹ - (מלת) את פסקיה (מפסקת) קרא^(ט"ז) [ב"ק ס"ה ב']:

[ת"ת הערה קמז] ר"ל אם אינו משלם בראש קודם החומש רק קרן אז מביא חומש, אבל היכי דלכד הקרן משלם גם כפל או ארבעה וחמשה אז אינו משלם חומש, מפני שהכפל הבא עם הקרן פטור מחומש, כגון בטוען שנגנב מביתו הפקדון ונשבע ואח"כ באו עדים שטען שקר ושהפקדון הזה אצלו דמשלם כפל ואם טבח ומכר אחר שנשבע משלם ארבעה וחמשה, כמבואר בפ' משפטים, ואז אינו משלם חומש, וטעם הדבר משום דגם הכפל וגם החומש לבעלים הם, הרי החומש נכלל בכפל או בד' וה', וטעם הדיוק מלשון (ו"י ה,כד) בראשו וְחַמְשָׁתֵינוּ נראה דסמך אסיפא דקרא יִסַּף עֲלָיו, ר"ל היכי דאינו משלם רק הקרן אז יוסיף חומש, משא"כ היכי דמשלם גם כפל או ד' וה' אז אין החומש עליו, על הקרן, רק על הכפל ד' וה', וגזירת הכתוב הוא דהחומש יהיה תוספת על הקרן, וכשמשלם כפל וד' וה' הרי הוי החומש תוספת על התוספת, ודו"ק. ובוזה יתבאר החילוק שבין חומש לאשם, והיינו דכיון דהפטור דחומש הוא משום דכיון דהחומש לבעלים וגם הכפל לבעלים הוי החומש כלול בהכפל, ולכן זה שייך רק בהחומש לבעלים הוא, אבל אשם דלגבוה הוא ולכפרה אתא לא נפטור מחמת הכפל. ומסמכי חז"ל זה על לשון (ו"י ה,כג) וְאֶת כמבואר, דהול"ל (=היה לו לכתוב) ואשמו, ועיין ב-[רמב"ם פ"ד ה"א וה"ו מגניבה], ולא אדע למה השמיט הרמב"ם שם דין זה, ונו"כ (=ומושאי כליו (פרשניו)) לא העירו מזה מאומה: דכתיב (ו"י ה,כג) וְאֶת אֲשָׁמוֹ - מקף כבורר בין חובת הבאת אשם תמיד (בקנס חמישית, כפל, ד' ה') ובין הבאתו רק בתשלום חמישה. (ו"י ה,כג) וְאֶת אֲשָׁמוֹ יָבִיא מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. כאן חובת הבאת אשם בכל ערכי הקנסות.

[ת"ת] (ו"י ה,כד) וְחַמְשָׁתֵינוּ - נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה, וכן בפקדון, שנאמר וחמשתי יוסף עליו. התורה רבתה חמשיות הרבה לקרן אחת^(ט"ז) [ב"ק ק"ג ב' - ק"ח א']:

[ת"ת הערה קמח] ר"ל אם נשבע שהשיב לו את החומש ואח"כ הודה שנשבע לשקר נחשב זה החומש כקין ושוב מוסיף חומש על חומש זה, וכן להלאה בנשבע על החומש השני נעשה כקין ומוסיף חומש שלישי, וכן להלאה עד שיתמעט הקרן משופ"פ, וכן בפקדון אם טען שהפקדון נאבד ממנו ונשבע על זה ואח"כ הודה וחזר וטען שנאבד ונשבע והודה חייב חומש על כל שבועה ושבועה, ודריש מלשון וְחַמְשָׁתֵינוּ בלשון רבים שלפעמים משלם חומשים רבים:

(ו"י ה,כד) וְחַמְשָׁתֵינוּ - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, שנוי ערך הקרן שמוסיף לקרן רבע מהקרן המקורית וזה מהוה חמישית מהערך החדש רבנו מתואם עם [ת"ת הע' קמח] שלשון רבים מלמד שלפעמים משלם חומשים רבים: שערכם הולך ופוחת עד לפחות משה פרוטה. [ת"ת] (ו"י ה,כד) לְאֲשֵׁר הָיָא לָו - הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו ויליכנו אחריו אפילו למדי, דאמר קרא לְאֲשֵׁר הָיָא לָו יתננו^(ט"ז) [שם ק"ג א' ברש"י]:

[ת"ת הערה קמט] שרוחקה מאוד, וגם הכסף לא נחשב שם כלום כדכתיב ב-[ישעי' יג, ז] הֲנִי מְעִיר עֲלֵיהֶם אֶת-מְדֵי אֲשֶׁר-פָּסַף לֹא יִחְשְׁבוּ וְזָבַח לֹא יִפְצוּרְבוּ: ואפילו הכי יחזיר לו לשם, וע' ב-[תו"ט] כאן. וטעם הדרשה מן לְאֲשֵׁר הָיָא לָו יִתְנַנוּ בְּיוֹם אֲשָׁמוֹ: דמשמע דביום שמביא אשם בהכרח שישכנו לידו, אבל בלא נשבע א"צ לחזור עליו אלא יודיעו שרוצה להחזיר לו לכשיבא אליו, וה[רמב"ם] נתן טעם לדבר, מפני שכשנשבע, נתיאשו הבעלים ולא יבאו עוד לתבעו ולכן צריך להוליד לו: [ת"ת] (ו"י ה,כד) לְאֲשֵׁר הָיָא לָו יִתְנַנוּ - לו ולא לשלוחו, יכול אף לא לשליח ב"ד ולירוש, ת"ל יתננו^(ט"ז) [ת"ת] : [ת"ת הערה קנ ד] - יִתְנַנוּ מיתור הוא, ודי היה שיאמר ושלם לְאֲשֵׁר הָיָא לָו, ודריש דאע"פ דלסתם שליח אינו יכול ליתן ההולכי להנגזל אם לא עשאו הנגזל שליח, אבל רשאי ליתן ליד ב"ד והם ממנים שליח ההולכי להנגזל, או שמחזיר לירוש. וע' ב-[ב"ק ק"ד ב'] בא דין זה בלא סמיכות על פסוק זה: (ו"י ה,כד) לְאֲשֵׁר - קדמא רמז לתנאי להסבר הבא הָיָא לָו יִתְנַנוּ - מרכא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; אם נשבע לנגזל במעל שוה פרוטה יוליד החזר אל הנגזל, או בידי שליח ב"ד בלא נשבע א"צ לחזור עליו אלא יודיעו שרוצה להחזיר לו לכשיבא אליו. [ת"ת] (ו"י ה,כד) בְּיוֹם אֲשָׁמוֹ - (מרכא סלוק כרובי הגבלות החזר ערך) כשעה ששלח בה יד [שם]: